

jo bare et tyndt lag henover vores indsatsler rundtomkring i verden, i programsamarbejdslande og FN-organisationerne må man forstå, så vil jeg bare sige, at det altså ikke er rigtigt. Hvis man ser på den nye regerings nedskæringer, så har kendetegnet jo været, at man har brugt grønthøstermetoden, og at man sådan set har sparet på forskellige FN-organisationer. Vi nævnte UNDP, FN's Udviklingsprogram, vi nævnte UNICEF, organisationen for børn i verden osv., hvor man hovedløst bare har skåret beløb væk og dermed har en mindre indsats, end man havde tidligere. Så hvis der er nogle, der står til at smøre tyndt på, så er det den nye regering i forhold til nogle indsatsler.

Vi beklager også meget, at man ikke i regeringen vil arbejde for en styrkelse af ideerne bag den globale aftale. Vi har godt noteret, at der i regeringens forslag til vedtagelse står, at man vil arbejde for en global aftale. Det, der er problemet, er jo, at man aldrig fik en global aftale i Johannesburg. Derfor er man nødt til at styrke hele indsatsen, hele tanken, ideerne bag en global aftale, som jo blev formuleret, da vi var formand for OECD i begyndelsen af 2001, og som er en meget god ramme for også at kunne levere konkrete indrømmelser til udviklingslandene, som vi mangler i det spil her.

Afslutningsvis vil jeg bare spørge: Er det nu også sådan, når vi diskuterer miljøindsatsler, udviklingsbistand, at vi i Danmark er blevet så fattige, at vi ikke engang kan holde fast i en indsats, som vi har haft igennem en årrække i miljøstøtte, i udviklingsbistand, i afhjælpning af verdens fattigdom, i indsatsler i Østeuropa osv.? Er det sådan, at vi er blevet så fattige, at vi må skære ned på de områder her? Er det ikke sådan, at vi tilhører et af verdens rigeste lande og derfor med rette kan spørge os selv, om vi ikke også har en forpligtelse til at fastholde vores høje engagement, også når vi selv skal ofre noget i processen? Det er det spørgsmål. Og der må man jo sige, at Folketinget er delt.

Jeg takker for de tilkendegivelser, der har været positive omkring vores forslag til vedtagelse og håber i øvrigt, at regeringen i fremtiden vil indgå en tæt dialog om den konkrete udmøntning af den handlingsplan, den opfølgingsplan, der er fra Johannesburgtopmødet. Det vil vi fra Socialdemokratiets side deltage aktivt i, og vi vil gøre alt for at sikre, at den på indholdssiden bliver god.

Tak for debatten.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag til vedtagelse nr. V 24 af Eyvind Vesselbo (V), Jørn Dohrmann (DF) og Helle Sjelle (KF) (se side 2037) vedtoges med 61 stemmer (V, DF og KF) mod 47 (S, SF, RV, EL og KRF).

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag til vedtagelse nr. V 23 af Jeppe Kofod (S), Jørn Jespersen (SF), Martin Lidegaard (RV) og Jann Sjursen (KRF).

Forslag til vedtagelse nr. V 25 af Keld Albrechtsen (EL).

Hermed sluttede forespørgslen.

Kl. 15.05

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Forespørgsel nr. F 19:

Forespørgsel til indenrigs- og sundhedsministeren og videnskabsministeren:

»Hvilke planer har regeringen med hensyn til at følge, regulere og eventuelt forbyde anvendelsen af stamceller fra befrugtede æg og fosteranlæg, og hvad kan regeringen oplyse om forskningen i stamceller fra voksne og fra navlestrengsblod?«

Af Tove Videbæk (KRF), Bodil Kornbek (KRF), Mogens Nørgård Pedersen (KRF) og Jann Sjursen (KRF).

(Forespørgslen anmeldt 31/10 2002. Fremme af forespørgslen vedtaget 5/11 2002).

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Ordføreren for forespørgerne, fru Tove Videbæk. Og så vil jeg gerne have ro i salen til dem, der fortsætter debatten.

Jeg vil gerne bede om ro i salen! De, der ikke er nødvendige herinde, bedes trække udenfor og snakke! Værsgo.

Begrundelse

Tove Videbæk (KRF):

Tak. Ja, det er store og vidtrækkende spørgsmål, vi har på dagsordenen her under forespørgsel

nr. F 19. Og det var det også den dag i januar i 2001, da daværende forskningsminister afsluttede en forespørgselsdebat med beslutningen om at nedsætte et Genteknologiudvalg. Målet var at få større klarhed om muligheder og risici inden for de nye bio- og genteknologier.

Den 24. oktober i år udkom så Genteknologiudvalgets rapport »Fremtidens bioteknologier – muligheder og risici«. Et større afsnit i denne rapport drejer sig om stamcelleforskningen og ikke mindst om kilderne til de stamceller, som forskerne ønsker at studere. Her går der et tydeligt skel mellem på den ene side de såkaldte voksne stamceller fra bl.a. navlestrengsblod og på den anden side de såkaldte embryonale stamceller, der er udtaget fra fosteranlæg, der som følge af selve udtagningen går til grunde.

Stamcelleforskning baseret på de voksne stamceller fra allerede fødte mennesker er lovende i forhold til udvikling af nye behandlingsmuligheder og er etisk set relativt uproblematisk. Derimod er stamcelleforskning baseret på celler fra fosteranlæg yderst kontroversiel og etisk meget problematisk.

Jeg ser derfor med spænding frem til, hvilke overvejelser regeringen har gjort sig i anledning af Genteknologiudvalgets rapport i forbindelse med at følge og regulere anvendelse af stamceller fra fosteranlæg, og hvad regeringen kan oplyse om forskningen i stamceller fra bl.a. navlestrengsblod.

Besvarelse

Indenrigs- og sundhedsministeren (Lars Løkke Rasmussen):

Videnskabsministeren og jeg har aftalt, at jeg på begge vegne besvarer hele forespørgslen. Og jeg vil gerne starte med at sige, at jeg er glad for, at Kristeligt Folkeparti rejser denne problemstilling, for på den måde får jeg lejlighed til at fortælle om den proces, som er sat i gang og fortælle om den måde, regeringen vil håndtere processen på.

Den rapport, som Genteknologiudvalget afleverede i oktober måned, udgør et godt og solidt grundlag for en debat om de forskellige bioteknologier. Rapporten indeholder en gennemgang af stamcelleterapien, xenotransplantation og genterapi og gendiagnostik af raske. Under hvert kapitel har udvalget givet en opsummering og opstillet nogle anbefalinger.

I rapporten er både de forskningsmæssige og de behandlingsmæssige aspekter ved de forskellige teknologier omtalt. Der er også foretaget en gennemgang af de etiske aspekter af de enkelte teknikker. På den måde repræsenterer rapporten et ganske vigtigt værktøj i den videre debat.

Rapporten viser, at det er stamcelleterapien, der er den mest interessante, fordi den aktuelt har de største perspektiver i retning af at kunne frembringe nye og forbedrede behandlingsmetoder. Rapporten viser også, at de nye muligheder indebærer etiske problemstillinger, der adskiller netop den teknologi fra andre teknologier. Så derfor er det ganske passende, at det er det område, vi nu tager fat på.

Genteknologiudvalget foreslår, at vi skal have en bred debat om disse vigtige spørgsmål. Og det er regeringen meget enig i – og også derfor min indledende tak til Kristeligt Folkeparti. Vi har netop brug for at få sat gang i den debat, og Genteknologiudvalgets rapport kan bidrage til debatten, være et grundlag for debatten.

Kl. 15.10

Som et bidrag til debatten har Videnskabsministeriet derfor bedt Teknologirådet om i samarbejde med Det Etske Råd at afholde en høring om forskning i stamceller straks i det nye år i januar 2003.

På baggrund af høringen og den offentlige debat i øvrigt vil regeringen i foråret 2003 for Folketingets Videnskabsudvalg og Folketingets Sundhedsudvalg fremlægge regeringens stillingtagen i sagen og til de elementer, som Genteknologiudvalget har peget på.

Jeg synes, det er en fornuftig måde at gøre tingene på. Så tager vi tingene i den rigtige rækkefølge, i stedet for at regeringen fastlægger sin holdning uden at få input fra den offentlige debat. For ideen med Genteknologiudvalget var jo netop at få en fagligt funderet rapport, der kan danne grundlag for en bred debat, så vi kan få et indtryk af offentlighedens opfattelse og få et indtryk af de forskellige synspunkter, der måtte komme frem.

En sådan fremgangsmåde er hensigtsmæssig, og det tror jeg at de fleste vil være enige med mig i. Så meget til en start om den kommende tids praktiske håndtering.

Om den substansmæssige del vil jeg ikke her komme med hurtige fingerknipssvar eller byde meget præcis på, hvad der skal gøres.

Genteknologiudvalget har stillet syv spørgsmål, hvoraf en del angår den lovgivning, som vi har om stamceller. Reguleringen findes i loven

om kunstig befrugtning, og det er da også den lov, der skal ændres, hvis vi skal have ændret på nogle af de mekanismer, der i dag regulerer mulighederne for at forske i embryonale stamceller, dvs. stamceller, som er udtaget af befrugtede æg.

Samtidig lægges der i udvalgets rapport op til en præcisering af retsstillingen for import af stamcellelinjer, dvs. stamceller, som er udtaget af det befrugtede æg, og som herefter udgør en selvfornyende bestand af stamceller, der har mistet evnen til at udvikle sig til et individ. Også her må vi fornuftsmæssigt afvente de tilbage-meldinger, der vil indløbe fra de kommende måneders debat.

Som jeg nævnte før, har Genteknologiudvalget også behandlet de etiske aspekter i de forskellige teknologier. For embryonale stamcellers vedkommende kan der opstilles en etisk værdikonflikt. Nogle ser det etiske problem i, at et menneskeligt embryo kun bruges som stamcellekilde og dermed bliver tingsliggjort som redskab for et andet formål end sig selv.

Andre finder, at udsigten til måske at kunne afhjælpe død og lidelse gennem udvikling af et afgørende nyt behandlingsprincip repræsenterer et etisk gavsperspektiv, der kan opveje hensynet til embryoet.

Så man kan sige, at det i nogen grad er det gode, der slås med det gode. Det er ikke et valg mellem godt og ondt, det er på mange måder et valg mellem godt og godt.

Der er derfor tale om en konflikt, hvor begge muligheder har nogle uundgåelige konsekvenser. Åbner vi for forskningen, medvirker vi måske til en tingsliggørelse af det befrugtede æg, det tidlige embryo. Lukker vi for forskningen, går vi måske glip af nogle nye behandlinger, der kunne redde menneskeliv om nogle år.

Disse etiske aspekter vil også indgå i Teknologirådets høring, og de vil selvfølgelig også indgå i regeringens videre overvejelser.

Lad mig så gå videre til den del af forespørgslen, som omhandler oplysninger om forskningen i voksne stamceller. Voksne stamceller kan udtages fra en lang række væv hos det voksne menneske, f.eks. fra hjernevæv, knoglemarv, lever osv. De kan også udtages fra navlestrengsblood og fra forskellige væv fra aborterede fostre. Disse celletyper har vist sig ikke at have den samme evne til at udvikle sig til forskellige celler som de embryonale stamceller.

I mere end 50 år har man forsket i voksne stamceller. Også den kliniske anvendelse har

længe været i fokus. Knoglemarvsstamceller er et eksempel på voksne stamceller. De anvendes i dag rutinemæssigt ved knoglemarvstransplantation til cancerpatienter samt til patienter med forskellige blod- og immunsygdomme.

I Danmark finder der en aktiv forskning sted vedrørende voksne stamceller. Denne forskning blev for nylig styrket gennem etableringen af et stort tværgående forskningsprojekt om basal og anvendelsesorienteret forskning i stamceller. Det er støttet af det statslige forskningsråd med 23,6 mio. kr.

Kl. 15.15

I projektet indgår ni forskergrupper over hele landet. Disse forskergrupper har oprettet centeret, Dansk Center for Stamcelleforskning. De tager udgangspunkt i voksne stamceller, og forskningen inkluderer derfor også stamceller fra navlestrengsblood.

Om de embryonale stamceller inddrages i centerets forskning afhænger bl.a. af den fremtidige danske lovgivning på området. Set fra et etisk synspunkt volder brugen af voksne stamceller fra fødte mennesker og forskning på disse ikke de store etiske problemer, sådan som ordføreren for forespørgslen også var inde på, så længe de videnskabetiske regler overholdes.

Det fremgår af Genteknologiudvalgets rapport, at voksne stamceller har et forventeligt mere begrænset udviklingspotentiale i forhold til de embryonale stamceller. Derudover er det generelt de danske forskeres vurdering, at man vil have de største chancer for gennembrud, hvis man har mulighed for at benytte så mange forskellige typer stamceller som muligt til forskningen.

Set fra et forskningsmæssigt synspunkt og på længere sigt måske også set fra et behandlingsmæssigt synspunkt vil det derfor uomtvisteligt være en fordel, hvis forskerne i Danmark fik mulighed for at fremstille embryonale stamceller.

Sammenfattende er det regeringens opfattelse, at der nu er brug for, at der bliver ført så bred en debat om stamcelleterapien som muligt, især en debat med fokus på forskning på stamceller, der stammer fra et befrugtet æg.

Som jeg allerede har nævnt, har videnskabsministeren bedt Teknologirådet om i samarbejde med Det Ethiske Råd at afholde en høring om forskning i embryonale stamceller. I denne høring vil naturligvis også de voksne stamceller blive inddraget. Herefter vil regeringen, som jeg også har nævnt det tidligere, fastlægge sin hold-

ning og sende en redegørelse til Folketingets Sundhedsudvalg og Videnskabsudvalg i foråret 2003.

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

På nuværende tidspunkt skal formanden gøre opmærksom på, at eventuelle forslag til vedtagelse først vil komme til afstemning i morgen og starte dagen.

Forhandling

Tove Videbæk (KRF):

Tak til ministeren for regeringens svar. Jeg er enig med ministeren i, at anvendelse af forskning i stamceller fra navlesnorsblod og fra fødte individer i det hele taget ikke rejser de store etiske problemer. Denne forskning er meget loven- de som middel i sygdomsbehandling, og der er al mulig grund til at fremme denne forskning. Det gælder ikke mindst i betragtning af, at vi i Danmark på dette felt har flere internationalt anerkendte forskere. Kristeligt Folkeparti finder, at studiet af stamceller fra navlesnorsblod bør gøres til et vigtigt satsningsområde for dansk forskning.

Helt anderledes forholder det sig med forskning i stamceller fra fosteranlæg, de embryonale stamceller. Her er der alvorlige etiske problemer. Et fosteranlæg er et menneskeligt liv, og efter min mening er det dybt uetisk at tage et fosteranlægs liv for at undersøge, om dets celler vil kunne tjene til helbredelse for andre menneskelige liv.

Helbredelse er naturligt og prisværdigt mål, men målet helliger ikke midlet. Anvendelse af befrugtede æg og fosteranlæg som kilde til stamceller, der måske kan hjælpe andre, mener vi bør afvises. Det ville indebære en kritisabel nedvurdering og tingsliggørelse af det menneskelige liv, hvis man på den måde ville tillade at gøre et menneskeligt liv til et lægemiddel for andre menneskelige liv.

For mig at se er det vigtigt at holde det helt klart for sig, at også liv på et tidligt stadium er biologisk menneskeligt og værdifuldt.

Genteknologi opfordrer bl.a. Folketinget til at tage stilling til, om det skal være tilladt ved reagensglasbefrugtning eller ved kloning at frembringe fosteranlæg for derved at skaffe kilder til stamceller. Det ville altså betyde, at man skulle kunne skabe fosteranlæg alene for at bruge

stamceller derfra til forskning og som reservedele for andre mennesker.

Kl. 15.20

Efter min og Kristeligt Folkepartis mening er det også dybt uetisk at frembringe menneskelige liv blot for at bruge deres celler som lægemiddel for andre menneskeliv. Det gælder uanset formålet. I øvrigt ville det kræve både en ændring af loven om kunstig befrugtning og en ændring af Danmarks ratificering af Europarådets konvention om menneskerettigheder og biomedicin.

Men også når det drejer sig om såkaldt overskydende befrugtede æg og fosteranlæg fra en barnløshedsbehandling mener jeg, at vi har nogle vanskelige etiske problemer. Det forhold, at disse fosteranlæg anses for tilovers, overflødige, overskydende, berettiger jo ikke til, at man betragter dem som ting, det vil sige som lægemidler eller som forskningsobjekter. Accepterer man en sådan tingsliggørelse af det menneskelige liv, så vil grænserne for, hvad man i fremtiden må gøre ved fosteranlæg og fostre, kunne blive bestemt ikke bare af hensyn til medicinsk behandling, men også af hensyn til f.eks. industriel udvikling. Og så har vi som samfund bevæget os ud ad en vej, hvor man er i færd med at opgive respekten for det menneskelige liv.

I Norge har man lige lavet lovgivning på området. Her har man indført et forbud mod brug af embryonale stamceller. Og nu vi er ved andre lande, så er vi simpelt hen nødt til også her i dag at komme ind på problematikken omkring import af embryonale stamceller. Det kan ikke være rimeligt, at f.eks. en dansk forsker kan omgå et dansk forbud om udtagning af stamceller fra fosteranlæg ved at få udtagningen foretaget i et andet land og så importere stamcellerne til Danmark.

Vi må stå fast på, at når udtagning af og forskning i embryonale stamceller er forbudt i Danmark, så er det uinteressant og irrelevant, om disse stamceller er af dansk eller af udenlandsk oprindelse. Alt andet vil være dobbeltmoral.

Men hvorom alt er: Forskning i stamceller er stadig på et tidligt, et usikkert stadium. Men de håb og forventninger, der er til forskningen, er, at de tilpasningsdygtige menneskelige celler kan erstatte skadet eller defekt væv, hvorved en bred vifte af sygdomme muligvis kan behandles. Derfor er det vigtigt, at vi i dag signalerer helt klart, at vi er enige om, at vi ønsker at fremme forskning på voksne stamceller og gøre det til et

satsningsområde for dansk forskning, uanset om vi så måske er uenige på andre områder.

Ja, der er mange livsvigtige punkter i debatten i dag, og vi kan sikkert være enige med formanden for Det Ethiske Råd, Erling Tiedemann, som sidder deroppe, når han siger; at etik er dilemmaer og svære valg, men vi slipper ikke for at forholde os. Kristeligt Folkeparti vil gerne bede Folketingets partier forholde sig til Kristeligt Folkepartis fremsættelse af følgende:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget anerkender, at der er etiske problemer forbundet med anvendelse af befrugtede æg og fosteranlæg i stamcelleforskning. Folketinget pålægger derfor regeringen at sikre, at stamceller fra befrugtede æg og fosteranlæg ikke anvendes i Danmark, men at forskningen i brug af stamceller fra voksne og fra navlestrengsblod fremmes.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 26).

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Forslaget til vedtagelse vil indgå i den videre forhandling og komme til afstemning i morgen tidlig.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Efter denne pludselige ændring i forretningsordenen vil jeg så lige spørge – jeg blev bare så forvirret, fordi jeg troede, forslaget skulle genlæses – fru Tove Videbæk ud fra det, hun selv sagde med citatet om, at etik er dilemmaer og svære valg: Det betyder så også, at man en gang imellem må gå ind, selv om det er nemmere at sige rent principielt, for så har man i og for sig befriet sig selv fra disse dilemmaer.

Hvis det nu viser sig, at denne forskning i embryonale stamceller kan være utrolig vigtig for at få udviklet det, vi er enige om skal være behandlingsdelen, nemlig de voksne stamceller, men altså for at få fundet ud af, hvordan stamceller opfører sig, for at blive dygtigere til det og for at kunne det, og det viser sig, at det er nødvendigt – med alle de begrænsninger, at vi ikke vil se befrugtede æg, der er lavet med noget som helst andet formål end børn, at vi ikke vil se formål, der har med det industrielle osv. at gøre, designerbørn, nu tror jeg i øvrigt, at vi med hensyn til designerbørn ikke er beskyttet i øjeblikket af den gældende lov, altså fertilitetsformålet kan

desværre sagtens ryge ind i designerbørnene – kan det dilemma en gang imellem gøre, at man kan sige ja til noget, selv om det kan indebære, hvis man tror på glidebanen, at så kommer det næste.

Kl. 15.25

Men fordi man har sagt A, behøver man jo ikke at sige B, det er vi jo enige om. Derfor må man en gang imellem vove sit A, selv om man godt ved, at det får andre til at sige B nogle steder.

(Kort bemærkning).

Naser Khader (RV):

Det er et spørgsmål til Kristeligt Folkepartis ordfører, fru Tove Videbæk. Det er i forhold til det, der handler om de overskydende befrugtede æg, som ifølge loven alligevel skal destrueres.

Er det mere uetisk at destruere dem end at bruge dem til forskning, eller hvad er holdningen til, at de skal destrueres alligevel ifølge loven?

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Først til fru Margrete Auken: Jeg synes, det er et lidt kunstigt dilemma, fru Margrete Auken stiller op her, for forskningen kan jo foregå på et etisk forsvarligt grundlag, hvis man bruger de voksne stamceller.

Hvorvidt den ene slags stamceller er bedre end den anden, er forskerne i øvrigt meget uenige om. Jeg har netop i dag fået to artikler fra USA, hvor to meget kendte forskere er dybt uenige om sagen. Så forskningen kan foregå på et etisk grundlag, hvis vi holder os til de voksne stamceller.

Vedrørende at bruge de æg, der nu engang er tilovers, vil jeg sige til hr. Naser Khader, at jeg er enig i, at de overskydende fosteranlæg fra kunstig befrugtning ikke bør gå til grunde, men jeg synes derimod, at de bør bruges af de par, som har fået dem fremstillet, så de ikke bliver overskydende, men bruges til det, de var fremstillet til.

Det er det, jeg synes om de overskydende æg. For overskydende æg er jo ikke anderledes end de æg, som er blevet opsat i kvinden, og som bliver til et barn. Også de overskydende æg har alle menneskelige egenskaber i sig. I de overskydende æg kan man se, hvilket barn det kan blive til, hvis det blev opsat i en livmoder ligesom de andre. Så overskydende æg kan man ikke gøre

til ting eller forskningsobjekter, bare fordi der er nogle, der ikke vil bruge dem.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg forstår udmærket godt, hvad det er, fru Tove Videbæk siger nu. Men sagen er jo, at sådan som loven er i dag, er de overskydende æg et fænomen. Altså jeg tror, at fru Tove Videbæk og jeg personlig i hvert fald kan have det sådan, at det var bedst, at man ikke engang brugte fryseteknikken. Jeg har det meget svært med det der med familien i fryseren, det må jeg da sige. Sådan personligt har jeg det meget svært med dét.

Men nu har vi faktisk de overskydende æg. Det er ganske få, der vil kunne bruges, fordi det er ganske få, som er i den forfatning, at de ville kunne bruges. De kan i dag ifølge vores lovgivning bruges til fertilitetsbehandling. Det kan de i dag. Og derfor – det er noget, jeg lige sad og kom i tanker om – åbner det desværre også mulighed for designerbørn, for det har vi jo ikke fået stoppet i den anden ende af det. Det håber vi selvfølgelig at vi kan få stoppet, men det er sådan set tilladt i dag, eller hvad det nu er. Det er jo et spørgsmål. Det er jo det, vi har set med Jasonhistorien.

Men jeg vil godt spørge fru Tove Videbæk: Når vi nu står med æg, som, uanset hvad vi måtte sige her, er til rådighed for forskningen, og det drejer sig om, at vi forbedrer den voksestamcelleforskning, vi er enige om er utrolig løfterig og for en masse og måske altså kan vise sig at være nødvendig og gavnlig, om vi så ikke kunne stå sammen om det her, så vi også er fælles om at værne om, at det ikke går galt, så folk tvinger os til at sige B, hvor der er blevet sagt A.

(Kort bemærkning).

Birthe Skaarup (DF):

Jeg forstod ikke helt fru Margrete Aukens spørgsmål, men derfor kommer mit til fru Tove Videbæk alligevel.

Altså det, det handler om i dag, er de tiloversblevne befrugtede æg.

Når der er tiloversblevne æg, og det er der jo i mange tilfælde, vi ved jo, at hvor der bliver udtaget et stort antal æg og sæd, er der tiloversblevne, er det så bedre at smide dem i skraldespanden end at bruge dem til en behandling?

Det vil jeg godt have et klart svar på fra fru Tove Videbæk.

(Kort bemærkning).

Naser Khader (RV):

Det er ikke sikkert, at de forældre, der har de der overskydende æg, kan bruge dem alle sammen; der vil være nogle i overskud. Hvor længe skal de bevares? Også efter at forældrene eventuelt er døde? De skal jo destrueres efter 2 år ifølge loven. Vil Kristeligt Folkeparti ændre på loven, sådan at de aldrig nogen sinde bliver destrueret?

Et andet spørgsmål er: Hvornår starter liv ifølge Kristeligt Folkeparti?

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Ja, men det er lidt de samme spørgsmål både fra fru Margrete Auken, fra fru Birthe Skaarup og fra hr. Naser Khader vedrørende de tiloversblevne æg, og jeg vil gerne understrege endnu en gang, at tiloversblevne, overskydende osv., hvad vi end kalder æggene, så indeholder de stadig væk menneskeligt liv. Det er menneskeligt liv, de indeholder de egenskaber, der skal til for at blive til et menneske. Hvis man tager de overskydende æg og sætter dem op i en livmoder, bliver det til et barn med ti fingre, ti tæer, øre, næse, mund med sutrefleks, hårtop og det hele, det bliver til et lille menneskebarn, også de æg, man kalder overskydende.

At man kalder dem overskydende, gør dem ikke til en ting, det gør dem ikke til objekter, som vi har ret til at forske på. Og vi vil ikke være med til, at vi bruger menneskeligt liv til forskningsformål. Vi vil ikke være med til, at vi bruger menneskeligt liv som ting, vi kan skalte og valte med, som vi har lyst til.

Vedrørende det, at der i det hele taget er flere æg, end der bliver brugt, er det en problematik, som vi også må tage fat på, men måske på et andet tidspunkt. Men Kristeligt Folkeparti har jo igen og igen sagt, at vi ønsker ikke, at der skal udtages flere æg, end der er brug for. Vi ønsker heller ikke, at der opsættes flere æg i en livmoder, end parret ønsker børn. Man skal ikke opsætte mere end to æg, hvis man kun ønsker to børn, osv., osv.

Vi ønsker ikke, at der skal udtages, der skal produceres flere befrugtede æg, end man vil bruge. Og man er blevet så god til den her fertilitetsbehandling i dag, at der intet behov er for at udtage flere, end der er brug for.

Så vi skal bare blive bedre til at fremme, at der ikke udtages flere, end der er brug for; så bliver der ingen tiloversblevne æg.

(Kort bemærkning).

Birthe Skaarup (DF):

Man er jo så åbenbart ikke blevet god nok til at sige: Vi kan tage fire æg og gemme dem i fryseren, og dem kan vi bruge. Det er jo derfor, at der bliver udtaget et større antal.

Så vil jeg godt høre fru Tove Videbæk: Hvis der nu er et informeret samtykke hos det par, der afgiver æg og sæd, til, at dette par ønsker, at man skal bruge de overskydende æg efter 2-års-nedfrysningstiden, hvad siger fru Tove Videbæk til det, hvis der ligger dette informerede samtykke, fordi et barnløst par mange gange ønsker at forske videre omkring andre sygdomme?

(Kort bemærkning).

Sophie Hæstorp Andersen (S):

Selvfølger er det ønskværdigt, at man kun udtager det antal æg til kunstig befrugtning, der er brug for. Men som fru Birthe Skaarup også netop sagde, er det måske sværere end som så at gøre det i dag.

Men vil fru Tove Videbæk ikke også godt komme herop og bekræfte, at det antal æg, vi snakker om, der i Danmark i givet fald kunne blive overskydende og eventuelt kunne bruges til at forske videre på, svarer til under 10 om året.

Så vi står altså ikke og snakker om titusindvis af æg, som nu vil blive overskydende, og som der nu bare skal forskes løs på i den ene eller den anden retning, men vi taler i virkeligheden om under 10 æg om året.

Kl. 15.35

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Til fru Birthe Skaarup med hensyn til, om Kristeligt Folkeparti vil gå med til at donere æggene til forskning, hvis der er et informeret samtykke: Nej, det vil vi ikke, for det er stadig væk menneskeligt liv, som vi mener vi ikke kan skalte og valte med, som vi har lyst til. Det er ikke ting, det er ikke objekter, det er menneskeligt liv, som vi skal have respekt for.

Vi er jo ikke fra Kristeligt Folkeparti imod forskning på stamceller. Jeg startede i min ordførtale med netop at sige, at vi ønsker i høj grad at fremme forskning på stamceller. Vi ønsker at fremme den her forskning, men på baggrund af celler, som er udtaget af navlesnorsblod, knoglemarv og andre steder på kroppen, hvor celler kan udtages, som hedder voksne celler, som man kan forske på.

Den slags forskning er utrolig lovende, og vi har en verdenskendt forsker i Aalborg, Peter Ebbesen, som gør en kæmpe indsats på det her område. Og den slags forskning, som også sundhedsministeren nævnte, skal vi være med til at fremme ved at sige til forskerne, signalere til forskerne: Det her vil vi gerne at I gør noget mere ved; her vil vi gerne, at Danmark er foregangsland. Og det kan vi blive.

Med hensyn til det her med de befrugtede æg, at der kun måske ville blive tale op 10 på årsplan, vil jeg sige, at hvis det blev sådan, at det blev tilladt at give overskydende æg til forskerne, ville jeg være bange for, at vi i fremtiden ville kunne se et stigende pres fra forskerne for, at der blev produceret flere overskydende æg. Det er klart, at de ville da ønske, at der blev flere. Og så ville vi bestemt ikke fremme forskningen vedrørende at bruge færre æg, men så ville vi tværtimod gå i den forkerte retning.

(Kort bemærkning).

Birthe Skaarup (DF):

Jeg vil blive lidt ved menneskeligt liv. Fru Tove Videbæk siger, at det er menneskeligt liv, og det må vi ikke destruere. Men når nu det par, der har afgivet æg og sæd, siger, at det skal bruges i behandlingsøjemed, synes jeg også, at vi må give samtykke til det.

Men det, fru Tove Videbæk så siger, er, at de tiloversblevne celler er menneskeligt liv. Det vil sige, at det menneskelige liv går så til spilde, når de bliver destrueret, for det er jo det, der sker, når et ægtepar ikke bruger de befrugtede æg inden for 2 år.

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Til fru Birthe Skaarup, som taler om, at vi skal kunne give de befrugtede æg i behandlingsøjemed, vil jeg sige, at vi er simpelt hen grundlæggende uenige her.

Vi ønsker også i Kristeligt Folkeparti at være med til at hjælpe syge mennesker, behandle syge mennesker, naturligvis gør vi det. Derfor vil vi også netop fremme forskningen i navlestrengsblod og stamceller fra fødte mennesker, men vi mener ikke, at vi bør bruge menneskeliv som middel til at gøre andre mennesker raske.

Vi kunne forestille os, at vi tager sådan en vægt, og så lægger vi fosteranlæg i den ene vægtskål og syge mennesker i den anden vægtskål. Så vil det være sådan for nogle, at de syge mennesker vejer mest, og de siger: Jamen det er

de syge mennesker, der vejer mest, og derfor bør vi forære de befrugtede æg til forskning.

Det er vi uenige i, og det er helt o.k. at være uenige. Vi er uenige dér. Vi siger: Sådan kan man ikke gøre det op. De befrugtede æg, fosteranlæg, er menneskeligt liv. Menneskeligt liv skal vi vise respekt, og derfor kan vi ikke være med til det.

Tværtimod mener vi, at vi skal være med til at fremme forskningen, være med til at fremme behandlingen med befrugtede æg, være med til at fremme fertilitetsbehandlingen, således at der ikke fremkommer overskydende æg. Vi har fra Kristeligt Folkeparti i adskillige omgange ønsket at ændre lovgivningen i den retning, og det håber jeg så at Dansk Folkeparti vil være med til, næste gang vi fremsætter det forslag.

KL 15.40

(Kort bemærkning).

Else Theill Sørensen (KF):

Til fru Tove Videbæk vil jeg sige: Når vi nu har vægtskålene, så ligger der disse befrugtede æg i den ene og de syge mennesker i den anden. Jeg vil godt bede fru Tove Videbæk sige: Hvilken fremtid er det, der i øjeblikket er for de befrugtede æg i den ene vægtskål, som nu betegnes som tiloversblevne? Hvad er deres fremtid? Og hvad er mulighederne for de syge patienter?

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Vedrørende de syge patienter og forskning i det hele taget vil jeg gerne igen understrege, at Kristeligt Folkeparti meget gerne vil være med til at fremme den forskning, som bygger på stamceller, der er udtaget fra navlesnorsblod og eventuelt fra knoglemarvsceller osv. Den vil vi meget gerne være med til at fremme, og vi ønsker, at Danmark skal blive foregangsland på det område.

Vedrørende de befrugtede æg vil jeg gentage, at de befrugtede æg anser vi som menneskeligt liv. I de befrugtede æg ligger alle de egenskaber, der skal til, alle de ting, der skal til for, at det kan blive til menneskeligt liv, at det kan udvikle sig til et lille barn. Hvis sådan et overskydende befrugtet æg bliver sat op i en livmoder, vil det udvikle sig til et barn. Sådan et menneskeligt liv vil vi ikke være med til at bruge som objekt, som ting, som noget, man bare kan skalte og valte med eller gøre ved, hvad man har lyst til.

Hvis vi ser fremad, og hvis vi begynder at give de befrugtede æg til forskerne, er vi bange

for, at det kunne medvirke til, at der kunne komme et pres for at producere flere befrugtede æg i fremtiden. Det er i hvert fald en udvikling, som vi ikke ønsker at være med til at fremme.

(Kort bemærkning).

Else Theill Sørensen (KF):

Jeg tror i og for sig, at jeg langt hen ad vejen er enig med fru Tove Videbæk. Det har jeg også været i mange andre sammenhænge, specielt omkring respekten for liv. Men jeg vil godt sige endnu en gang: De der befrugtede æg, som kunne blive til et lille barn, men som ikke bliver det, som bliver destrueret, hvad er det for en skæbne, vi gerne vil give dem, frem for en anden?

Jeg har ikke sagt, at jeg hverken vil skalte eller valte med nogen form for menneskeligt liv.

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Jeg er helt enig med fru Else Theill Sørensen også langt hen ad vejen, men jeg tror, vi bygger på to forskellige præmisser her. For jeg tror, at fru Else Theill Sørensen bygger på den præmis, at det er o.k., at der er overskydende æg, men det er ikke o.k. for Kristeligt Folkeparti. Det har vi forsøgt at komme til livs ved forskellige forslag, vi er kommet med. Vi synes også, det er uetisk at destruere befrugtede æg, det synes vi helt afgjort.

Men at én ting er uetisk, og at én ting er forkert, skal ikke få os til at gøre noget yderligere, som er forkert. Der er sket en forkert ting – det er det, vi mener – ved, at der overhovedet eksisterer de overskydende befrugtede æg. Det, at de eksisterer, synes vi er forkert. Men så skal vi ikke på baggrund af noget, der er gjort forkert, gøre noget endnu videre, som er forkert.

Det er simpelt hen en glidebane at komme ud på, og vi ønsker ikke at gå ud på den glidebane. Jeg synes, vi har set rigeligt med glidebane på det her område i de senere år, og vi skal ikke skabe flere glidebaner fremover.

(Kort bemærkning).

Naser Khader (RV):

I nogle andre lande, eksempelvis Sverige, er man gået i gang med forskning på det her område. Hvis vi nu antager, at en dansk patient om 20 år har mulighed for at komme til Sverige og blive behandlet, hvis det lykkes at behandle om 20 år, og vedkommende kommer og beder om tilladelse til at blive behandlet i Sverige, skal vi så sige nej til vedkommende?

Kl. 15.45

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Desværre har man i Sverige besluttet at gå den anden vej og tillade de her ting. Heldigvis har man i Norge sagt nej, og i Tyskland har man sagt delvis nej og i USA ligesådan. Det bliver meget, meget spændende, hvad man siger i de forskellige lande i EU, og hvad den debat, som nu skabes i EU det næste år, bringer frem. Men jeg er sikker på, at når de forskellige lande vågner op til dåd og politikerne tør tage stilling, får vi nogle meget interessante debatter ud af det, og jeg håber, vi ender dér, at vi i hele Europa siger: Vi ønsker at vise respekt for menneskeligt liv, og vi ønsker ikke at bruge menneskeligt liv til behandling af andre; vi ønsker ikke, at menneskeligt liv skal bruges til andre formål; vi ønsker ikke at skalte og valte med menneskeligt liv.

Det er det, som jeg håber at hele debatten i Europa ender op i ligesom i Norge.

Om jeg vil gå med til, at en dansker kan behandles i Sverige om 20 år, synes jeg er et meget, meget svært spørgsmål, som jeg nødig vil svare på nu, for hvordan ser situationen ud om 20 år? Men jeg ved, at også om 20 år vil Kristeligt Folkeparti have den holdning til menneskeligt liv, som vi har i dag, at vi skal vise respekt for menneskeligt liv, og i et befrugtet æg og et fosteranlæg ligger kimen og alt, hvad der skal bruges, så et lille menneske kan udvikle sig og vokse op og blive som en af os.

(Kort bemærkning).

Sophie Hæstorp Andersen (S):

Jeg synes, det er en interessant debat, hr. Naser Khader rejser, for det, fru Tove Videbæk i dag står og siger – at man ikke skal skalte og valte med liv – er hun villig til omvendt at gøre med patienters liv, måske danske patienters liv i fremtiden, sådan som jeg hører det. Man er måske villig til at sige til patienter: Nej, vi vil ikke tilbyde dit barn en behandling i et andet land, hvor man bruger nogle metoder, der efter vores opfattelse er uetisk skalten og valten med ufødt liv – skalten og valten, hvis man overhovedet kan tale om liv i et fosteranlæg, der kun er 4-5 dage gammelt.

Jeg synes, det er meget interessant. Selvfølgelig skal man ikke stå og vægte liv på en vægtskål, som fru Tove Videbæk faktisk forsøgte at gøre, men jeg mener, at et op til 6 dage gammelt fosteranlæg, som er blevet tilovers ved en IVF-

behandling, altså kunstig befrugtning, selvfølgelig har krav på beskyttelse af dets liv. Men dette må også vægtes op imod andre hensyn om, at man kan gennemføre grundlæggende forskning med sigte på fremtidige behandlingsmuligheder.

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Fru Sophie Hæstorp Andersen leder os ind på et område, ligesom hr. Naser Khader gjorde, der drejer sig om, hvorvidt vi skal behandle i udlandet om 20 år. Det er sandelig vanskelige spørgsmål, vi kommer ind på i dag. Men jeg vil da sige, at i dag – vi må ligesom tage udgangspunkt i, hvordan situationen er i dag – straffer vi jo ikke folk, hvis de tager til udlandet og får en behandling, men vi sender jo heller ikke, normalt i hvert fald, offentlige midler med dem, hvis det ikke er godkendt behandling. Og det med godkendt osv. osv. skal vi ikke have en længere snak om, tror jeg.

Fru Sophie Hæstorp Andersen kom ind på de her områder, og jeg kommer til at tænke på Jassontilfældet, hvor en familie bliver sendt til USA med offentlige midler for at få en behandling i USA, som faktisk ikke er tilladt i Danmark, og så vidt jeg kan se, er der heller ikke hjemmel i loven til det. Det synes jeg er betænkeligt.

Kl. 15.50

(Kort bemærkning).

Sophie Hæstorp Andersen (S):

Det eksempel med Jassonsagen viser jo bare, at debatten i virkeligheden er aktuel nu. Det er faktisk ikke et spørgsmål, der handler om noget 20 år ude i fremtiden; det handler om, hvordan vi lige nu og her ser på f.eks. børn, der er dødeligt syge, eller voksne, der er livstruende syge, og det forhold, at der i andre lande, som man meget let kan tage til, foregår behandlinger, som i Danmark ikke er tilladte.

Jeg vil da godt vide, hvordan Kristeligt Folkeparti stiller sig til det spørgsmål. Hvordan stillede man sig til Jassonsagen? Ønskede man, at det her barn skulle kunne sendes ud, hvor der var behandling, eller ønskede man, at det barn ikke skulle kunne sendes et sted hen, men tværtimod gå til af sygdom i Danmark?

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Fru Sophie Hæstorp Andersen siger, at det ikke drejer sig om 20 år frem i tiden. Nej, men det var

det, hr. Naser Khader nævnte, nemlig at det var 20 år frem i tiden.

Men jeg kan da dårligt forestille mig, at Socialdemokratiet vil stemme for, at folk skal have offentlige midler med til udlandet til behandling, som ikke er lovlig i Danmark. Det kan jeg ikke forestille mig at Socialdemokratiet ville stemme for.

Så er der det her med, at man ikke kan blive behandlet. Jamen jeg har gentagne gange fortalt, hvordan vi fra Kristeligt Folkeparti virkelig vil være med til at fremme forskningen på det her område, men vi vil vælge at fokusere og fremme forskningen ekstra på det område, der hedder voksne stamceller. Vi vil ikke være med til at bruge menneskeligt liv i forskning. Vi vil ikke være med til at bruge menneskeligt liv som objekter, som ting, som man kan gøre med, hvad man vil. Vi vil, at man også i Folketinget viser respekt for menneskeligt liv.

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Så er det fru Hanne Severinsen som ordfører.

Hanne Severinsen (V):

Tak for redegørelsen. Ud fra den kan vi se, at der er kommet en rigtig god proces i gang.

I Venstre hilser vi det velkommen, at vi i dag, en måned efter at Genteknologiudvalgets betænkning blev sendt over til Folketinget, får en debat om stamcelleforskning og stamcelleterapi. Ikke fordi det har skortet på debat; det har vi også længe haft i Folketinget, hvor vi bl.a. for 2 år siden havde en stor høring i samarbejde med Teknologirådet.

Lægevidenskabeligt er der store perspektiver i stamcellerne, men de etiske dilemmaer er tilsvarende store. Skal vi, som det siges i salmen, sætte blad på en nælde? Er vi på en farlig glidebane?

I Venstre mener vi, at vi ikke nu kun skal debattere; nu skal vi også have taget beslutning om, hvor vi vil stille grænserne op for denne forskning, og hvilke regelsæt der skal gælde.

Det er vores forpligtelse at tage stilling, og der danner Genteknologiudvalgets betænkning et godt grundlag. Her bliver politikerne bedt om at tage stilling til en liste på syv spørgsmål, og vi får en klar belysning af, hvad det er for lovgivning, der eventuelt skal ændres, når man har besvaret spørgsmålene.

I Venstre vil vi bestræbe os på at kunne have et svar på alle spørgsmål i løbet af de næste par måneder, men som i alle andre partier er der

delte synspunkter, så om vi kan nå frem til total enighed, ved vi ikke.

Det har været nævnt, at i den slags spørgsmål stilles medlemmerne frit. Jeg vil gerne understrege, at det er vi jo under alle omstændigheder ifølge grundloven. Men det er forkert, hvis der breder sig den opfattelse, at vi i denne alvorlige debat skal blafre i alle mulige retninger. Vi vil internt sætte en målrettet debat i gang, med henblik på at vi i foråret kan præsentere svaret på de syv spørgsmål.

Derfor opfatter vi også formålet med debatten i dag mere som, at vi har kan afgive signaler om, i hvilken retning det går, men vi ønsker ikke, sådan som det er hensigten fra forespørgerne, at vi allerede nu lukker af for alt andet end forskning og udvikling af voksne stamceller og navlestrengsblod.

Hele perspektivet i, at man kan reparere sygdomme ved cellereparation i stedet for at medicinere eller skære, er noget, som måske bliver fremtidens måde at behandle sygdomme på, og vi er allerede langt fremme, når det gælder brug af voksne celler. De bruges rutinemæssigt, som indenrigs- og sundhedsministeren var inde på, f.eks. i leukæmibehandlingen, og vi har dygtige forskere, der er nået langt på det område, og de har også fået støtte til det.

Men problemet med de voksne stamceller er, at deres potentiale er begrænset i forhold til de embryonale stamceller, dvs. de stamceller, der kan udvikles af et befrugtet æg eller andre former for brug af kloningsteknikker i de tidlige stadier af et foster eller et æg.

Kl. 15.55

Disse celler har en særlig evne til at kunne udvikle sig til alle mulige andre former for celler, der kan bruges til at kurere alvorlige sygdomme, som vi i dag kun kan hæmme, f.eks. parkinson, alzheimer, sklerose, forskellige kræftformer, leverbetændelse, diabetes. Listen af muligheder er meget lang, og hvis vi står i et etisk problem med at anvende embryonale stamceller, så står vi sandelig også i et etisk problem, hvis vi ikke gør det og dermed afskærer os fra de muligheder, der ligger i fremtiden.

Det drejer sig om at redde menneskeliv og om, at forskningen i andre lande er i fuld gang. Vi ser desværre ofte, at vi i Danmark er for sene til at udvikle de nyeste behandlingsformer, og det er meget dårligt for patienterne, men også meget dyrt, fordi patienterne naturligt vil forlange, at den behandling, de ikke kan få i Danmark, vil de så modtage i udlandet.

Vores lovgivning er særdeles uklar. Spørgsmålet om brug af tiloversblevne æg er reguleret af lov om reagensglasbefrugtning, og det er kun tilladt at forske i disse celler med fertilitet som formål.

I England havde man en lang debat for 2 år siden, som resulterede i, at man udviklede formålet til også at være forskning i behandling af alvorlige sygdomme, og det er nok i den retning, vi hælder i Venstre, selv om der er enkelte, der som Kristeligt Folkeparti vil udelukke disse muligheder af etiske grunde.

Det opleves som et dilemma, at disse tiloversblevne æg kunne være blevet til et liv, hvis de var blevet sat op i en livmoder. Men det, der er afgørende for flertallet i gruppen, er imidlertid, at disse æg alligevel skal kasseres. Vi har endnu ikke taget stilling til, om man skal gå videre med kloningsteknik over for ubefrugtede æg, og der er i det hele taget mange af disse meget tekniske spørgsmål, som vi skal have drøftet intenst de næste måneder.

Jeg vil gerne slå fast, at det, der er vigtigt for os politikere, er, at vi får sat den grænse, og at debatten så får en afslutning. Grænserne flytter sig, og nye teknikker bliver tilladt. I Danmark arbejder vi i stor enighed for at få et verdensomspændende forbud mod reproduktiv kloning, og det skal vi ikke diskutere i dag.

Jeg vil gerne på Venstres, Socialdemokratiets, Dansk Folkepartis og Det Konservative Folkepartis vegne foreslå følgende:

Forslag til vedtagelse

»Idet Folketinget konstaterer,

- at Genteknologiudvalgets rapport giver Folketinget og offentligheden et solidt grundlag for en debat om de svære etiske spørgsmål og problemstillinger, som de nye bio- og genteknologier giver anledning til,
- at Genteknologiudvalget inden for stamcellerapportområdet har peget på syv spørgsmål, til hvilke det er ønskeligt, at der tages stilling, og
- at Ministeriet for videnskab, teknologi og udvikling har anmodet Teknologirådet om i samarbejde med Det Etske Råd at gennemføre en høring om forskning i embryonale stamceller i slutningen af januar / starten af februar 2003,

opfordrer Folketinget regeringen til,

- at give plads til en bred, offentlig debat, inden der politisk tages stilling til de spørgsmål,

Genteknologiudvalget har stillet, og de spørgsmål, sagen i øvrigt rejser, og
 – at fremlægge sin stillingtagen i foråret 2003.«
 (Forslag til vedtagelse nr. V 27).

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Også dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

Dette forslag kommer til afstemning i morgen tidlig.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg vil godt spørge Venstres ordfører, hvad man ikke må. Det gode formål er jo åbenlyst. Det gode formål ved behandlingen af alvorlige sygdomme fik jo i Venstres indlæg nu lov til at være styrende for, hvad man måtte. Det er klart, at det jo er en fristelse.

Jeg har det lidt sådan, som når Kristeligt Folkeparti siger: Principielt må vi ikke noget som helst. Så har vi jo løst dilemmaet ved det. På den anden side, hvis formålet bare er godt, og det er godt, må vi så – selvfølgelig ikke slå folk ihjel ligefrem, det har jeg ikke mistænkt nogen for – lave f.eks. befrugtede æg med henblik på forskning? Må vi gøre det? Eller for nu lige at stramme den lidt mere: Må man ved en IVF-behandling sørge for, at der er tilpas mange overskydende æg – den ligger jo lige for – for at lave det her?

Jeg går ud fra, at jeg får et nej fra fru Hanne Severinsen, men så vil jeg spørge: Er argumentet, at det foregår i udlandet, som vi jo gang på gang får revet i næsen? Der mener jeg, det plejer at være god dansk skik, at vi til den der hands up, siger nå, det er jo værst for udlandet, og så sørger vi i øvrigt for, at vores normer bliver normsættende for, hvad der sker i udlandet og så. Det er faktisk noget, vi har en vis succes med.

Kl. 16.00

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Venstre og regeringen har åbenbart besluttet at sende spørgsmålet til hjørnespark endnu en gang. Nu har vi fået Genteknologiudvalgets grundige rapport. De har arbejdet i halvandet år med den. Det Etske Råd har udtalt sig, og alle eksperter peger på, at nu er det op til politikerne at tage stilling.

Nu foreslår regeringen og Venstre så, at beslutningen udskydes endnu en gang. Men både

Genteknologiudvalget og Det Ethiske Råd har jo klart tilkendegivet, hvad det drejer sig om, hvad argumenterne er for, hvad argumenterne er imod, hvad der er de forskellige tekniske ting, hvad de forskellige materier er, hvad der er at tage stilling til, og hvad der er de syv klare spørgsmål, som vi skal tage stilling til.

Mener regeringen, at der i løbet af de få måneder vil komme nye ting, nye synspunkter, ny information på bordet, som man til den tid så vil tage stilling til?

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Til fru Margrete Auken: Vi har sandelig også absolutte etiske grænser. Nu nåede jeg ikke i min tale at komme ind på de uhyrligheder, man hører om, f.eks. en italiensk læge, der en gang imellem påstår, at nu har han fået skabt en klon, som vil blive født. Vi har den absolutte grænse, at reproduktiv kloning skal være forbudt, og at vi skal arbejde for et verdensomspændende forbud i FN-regi, sådan at vi ikke ser det her.

Og vi siger selvfølgelig ikke nå til, at ting foregår i udlandet. Vi tager stilling til, om vi synes, at teknikken har udviklet sig på en sådan måde, at det vil være forkert ikke at tage den i brug. Vi har netop fulgt den debat, der har været i England, hvor man siger, at den forskning, der godt kan foregå på æggene i øjeblikket med henblik på fertilitet, også må foregå, hvis det er et spørgsmål om alvorlige sygdomme. Det synes jeg der er sund fornuft i, og det hørte jeg egentlig også fru Margrete Auken sige.

Og til fru Tove Videbæk: Nej, vi sparker netop ikke til hjørnespark. Vi siger, at nu skal processen slutte med en beslutning. Men det er syv ret komplicerede spørgsmål. Nogle af dem er nemmere at besvare end andre. Der er også spørgsmål om importerede celler. Der er også spørgsmål, som fru Margrete Auken rejste. Dem er vi ikke afklaret på. Så jeg vil ikke stå her og sige, at sådan er Venstres beslutning på det område.

Jeg tror, det er vigtigt, at man siger, at nu skal beslutningen træffes, for så bliver der faktisk også taget en debat. Vi har i flere år sagt, at nu må man se at tage debatten, og debatten har selvfølgelig også kørt rundtomkring, men nu er det en debat, med henblik på at der også skal træffes en beslutning.

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Der var nogle ting, som fru Hanne Severinsen var temmelig afklaret med, og det var vedrørende brugen af befrugtede æg eller fosteranlæg. Hvordan vil fru Hanne Severinsen redde sig ud af det etiske dilemma vedrørende de tiloversblevne æg, vedrørende de fosteranlæg, for det er jo menneskeligt liv? Hvordan vil fru Hanne Severinsen redde sig ud af det etiske dilemma?

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Det her udvikler sig nu til at blive en lidt mere alarmerende debat, end jeg havde troet. Jeg troede i og for sig, at vi var enige om det, som hele Det Ethiske Råd var enig om, nemlig at man ikke må lave befrugtede æg med henblik på andet end børn. Nu siger Venstres ordfører, at det er man ikke sikker på. Hvis man så samtidig har den synsvinkel, at bare formålet er tilstrækkeligt godt, er det i sig selv et argument for, at man kan gå i gang med det, så synes jeg, vi er ude i noget, der er ganske makabert. Og jeg håber da, at en meget stor del af Folketinget fortæller Venstre, at der er vi på den linje, at det gør vi altså ikke.

Og jeg vil godt spørge – det er sådan noget, som sundhedsministeren kan tage med sig videre, til det bliver hans tur: Må man godt lave flere overskydende æg? Det har jo været sådan, at man tillader en ekstra behandling, hvis man donerer æg. Det mener jeg. Det kan jeg godt blive rettet i, men jeg mener, at det har været sådan, at hvis man var i en IVF-behandling og gav et af sine æg til en, der havde brug for at få et æg, så fik man en ekstra behandling. Hvis man nu tillader, at vi laver et par ekstra overskydende æg her, så vi har lidt flere, hvad er vi så ude i?

Kl. 16.05

(Kort bemærkning).

Naser Khader (RV):

Jeg vil bare forstå, hvad formålet helt konkret er med at udskyde processen i nogle måneder ud over at få en debat. Er der noget andet konkret end bare at få en debat? Hvad skal der ske i de måneder ud over at få en debat? Det er jo ikke en ny debat.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Spørgsmålet om det tiloversblevne æg er selvfølgelig et etisk dilemma, og der er nogle i Venstre, som mener som Kristeligt Folkeparti, men

de fleste af os hælder absolut til det synspunkt, at i vægtskålen er det vigtigere, at vi kan bruge disse celler, og det, jeg gerne vil understrege, og det, vi taler om, er jo, hvordan man skaber celler med henblik på behandling.

Fru Margrete Auken farer så straks op, fordi jeg ikke straks vil komme med en resultatliste for alle syv spørgsmål. Det er dog forfærdeligt, så er der nok et eller andet lunkent eller et eller andet, som ligger bag.

Men det er der faktisk ikke. Der ligger det bag, at nu har vi besluttet, at der skal være en stor høring, hvor Teknologirådet og Det Ethiske Råd i samarbejde med Folketinget og regeringen lægger alle disse spørgsmål frem, og hvor vi får det belyst, og vi har samtidig sat den proces i gang i hvert fald i vores parti, at nu skal der tages stilling.

Vi skal ikke i sidste ende nå frem til, at vi stemmer i alle mulige retninger. Selvfølgelig kan man tage forbehold, og selvfølgelig kan man have sine standpunkter, men vi vil godt have en ordentlig debat om det.

Det er rigtigt, at der har været debat i mange år, men det har ikke været med henblik på, at der skulle fremlægges konkrete svar på disse syv spørgsmål. Nogle af dem er altså forholdsvis indviklede, andre er mere enkle.

(Kort bemærkning).

Sophie Hæstorp Andersen (S):

Jeg er meget enig med fru Margrete Auken i, at det kun skal være muligt at bruge æg, som er befrugtet med henblik på at lave børn, og derfor kun bruge overskydende æg i forbindelse med IVF-behandling.

Men jeg vil også sige, at de spørgsmål, som fru Margrete Auken nu rejser om, hvorvidt man skal kunne tilbyde ekstra behandlinger til forældrepar, der donerer æg, jo også er nogle spørgsmål, som man med fordel netop kunne rejse under en lidt længere debat frem for at tage stilling til dem her og nu i dag. Det er spørgsmål, man kunne nå at stille i forbindelse med en høring arrangeret af Teknologirådet og Det Ethiske Råd.

Vil fru Hanne Severinsen ikke give mig ret i, at nogle af de spørgsmål, som fru Margrete Auken har rejst her i dag, er spørgsmål, som man pludselig kommer i tanke om, bare fordi vi starter diskussionen her i dag?

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Fru Hanne Severinsen siger, at hun har det fint med at bruge disse celler. På det tidspunkt, hvor man er interesseret i at bruge de embryonale celler, er der 16 celler i embryonet – 16 celler!

Men allerede på det tidligere tidspunkt, hvor der kun er 8 celler, foretages det, vi kalder præimplantationsdiagnostik, hvor man undersøger fosteranlægget for forskellige alvorlige sygdomme, og i det lille menneskeliv på bare 8 celler kan man se, hvilke sygdomme der er anlæg for. Man kan se noget om højde, drøjde, øjenfarve, hårfarve, hudfarve – det kan man se allerede i de 8 celler.

Nu taler vi så om 16 celler, men er det de celler, fru Hanne Severinsen mener at vi bare kan bruge i forskningen?

Kl. 16.10

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg vil sige til fru Hanne Severinsen, at selv om vi så vedtog i dag, at man ikke må befrugte æggene med henblik på det, så skriver vi det jo ikke ind i grundloven. Det vil sige, at vi har muligheder for at lave det om, hvis det viser sig, at det er forkert.

Men jeg bliver stadig væk ret forskrækket over, at fru Hanne Severinsen – med de grundholdninger, der præger debatten og samfundet i øjeblikket – synes at man så alligevel vil slække på det.

Det svarer lidt til den debat, vi havde forleden aften, hvor vi havde vores høring om dyr, hvor det at gå ind og sætte nogle grænser bestemt ikke var noget, forskerne var vilde med. Ja, nu siger jeg forskerne, men der var jo én, som bestemt ikke syntes, det var det, man skulle. Det var hele tiden formålet, der afgjorde, hvor grænsen skulle gå i stedet for hensynet til og respekten for dyret.

Jeg vil godt stadig væk igen spørge: Har debatten i Venstre været styret udelukkende af formålet, og har den ikke også inddraget en absolut grænse for, hvad man må i denne her sammenhæng?

Det er altså 2 år siden, vi havde den store høring, som fru Hanne Severinsen også var med til, hvor det blev sagt til os, at der var hårdt brug for, at der kom nogle skarpe grænser, for de var begyndt at blive overskredet i forskellige sammenhæng. Det er 2 år siden, så det kunne være

meget godt, at vi nu fik lavet nogle grænser, selv om de ikke kommer i grundloven.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Ja, ideen er selvfølgelig, at der skal komme grænser. Det er klart. Nu siger fru Tove Videbæk »bare bruge celler«, men vi taler altså om noget, der ellers skal kasseres. Det er jo det, vi først og fremmest diskuterer her i dag.

Der er selvfølgelig en fundamental forskel på de to synspunkter, at uanset hvad, så skal det kasseres, eller uanset hvad, så skal det fryses ned til evig til. Jeg fattede i virkeligheden ikke helt, hvad det var, der skulle ske med de overskydende, men de må i hvert tilfælde ikke anvendes til at lave celler.

Jeg tror nok, at det ender med, at de fleste af os i Venstre vil sige, at man godt må lave celler ud af det kasserede æg. Det betyder selvfølgelig ikke, at der ikke skal sættes grænser. Det skal der så sandelig.

Men de syv spørgsmål, der er stillet op, synes jeg, vi skal tage alvorligt. I Venstre synes vi i hvert fald, at nu, hvor vi ved, at der skal tages stilling, så vil vi få en helt anden debat, end der har været hidtil, hvor det har været lidt tilfældigt, hvem der deltog, og hvor vi ikke har haft de helt præcise spørgsmål, som nu er blevet stillet op med de helt præcise beskrivelser af konsekvenserne også lovgivningsmæssigt. Vi har i øvrigt også fået meget godt belyst, hvor dårlig lovgivningen er i dag, hvor man jo kan en hel masse af de ting, som vi faktisk synes er etisk uforvarselige, og hvor vi selvfølgelig skal have sat grænser for det.

(Kort bemærkning).

Jann Sjursen (KRF):

Jeg har sådan set meget stor respekt for den holdning, som Venstres ordfører giver udtryk for i dag, nemlig at vi må have en offentlig debat, og også at partiet Venstre nu igangsætter en intern debat om de her spørgsmål med henblik på at fastlægge en holdning med de eventuelle forbehold, der så kan være. Det har jeg faktisk respekt for.

Alligevel kan jeg ikke lade være med at sidde tilbage med en fornemmelse af, at man ligesom alligevel skyder spørgsmålet til hjørnespark, efter at der har været debat i et par år, og der også har været en høring i Teknologirådets regi for 2 år siden.

Når jeg siger det, så er det også, fordi jeg egentlig har den opfattelse, at der, hvor det for alvor begynder at rykke i den offentlige debat, faktisk er der, hvor de politiske partier byder ind med holdninger, byder ind med at sige, at vi har altså det og det synspunkt på det her område, hvad siger I?

Howdan skal vi egentlig kunne forvente, at befolkningen, der skal tage del i den offentlige debat, som alle nu åbenbart er så enige om, skal kunne tage stilling, hvis ikke engang de politiske partier, der næsten er sat til at producere politiske holdninger, er i stand til at tage stilling til syv svære – det er det ganske vist, men alligevel – syv etisk komplicerede spørgsmål? Ja, jeg spørger bare.

Så vil jeg til sidst komme med et tillægs-spørgsmål i forbindelse med ordførerindlægget, som fokuserede meget på de embryonale stamceller. Det er fuldt forståeligt, at det er der, de etiske dilemmaer er størst, men alligevel. Hvis man generelt har den opfattelse i Tinget, at de etiske dilemmaer er, om noget, så minimale, når det gælder brug af voksne stamceller, hvorfor går Venstre så ikke i brechen lige præcis på det her område og siger, at det er her, vi skal fremme forskningen?

Kl. 16.15

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Til det sidste spørgsmål vil jeg sige, at det blev netop fra ministeren meget godt understreget, hvad vi faktisk har gjort. Det er helt klart, at den forskning skal vi styrke, og det bliver den også. Men vi ved samtidig, at forskerne fortæller os, at det er altså ikke helt det samme, vi kan gøre, som hvis det er den embryonale.

Det er ikke rigtigt, at Venstre går ud og bare siger: Pas på det hele. Det gør vi jo ikke, jeg har netop signaleret, at f.eks. når det gælder embryonale æg, som kan blive til potente stamceller, så er vi positive. Men jeg fortæller også samtidig, at der er forskellige holdninger i Venstre, og jeg synes, at det er godt, at vi nu signalerer, at der skal tages en beslutning, så derfor bliver debatten jo langt mere forpligtende i de kommende måneder. Så kommer der jo også den høring, hvor vi får belyst alle disse spørgsmål.

Det gode ved denne her proces er jo netop, at vi har fået det udredningsarbejde med de syv spørgsmål, og at vi har noget helt konkret at tage stilling til. Jeg kan godt se, at der er nogle, der synes, at der skulle vi bare have krydset af i

facitlisten nu og her, men jeg synes, at vi derved ville afskære os fra at få det grundigt belyst politisk, nu hvor det er blevet grundigt belyst rent teknisk.

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KRF):

Når vi fra Kristeligt Folkepartis side synes, at tiden sådan set godt kunne være til, at der blev sat et kryds, om ikke punktum, i sagen på nuværende tidspunkt, så er det jo på baggrund af, at man har bedt Genteknologiudvalget om en redegørelse, at Det Ethiske Råd også har udtalt sig om sagen, og at vi for 2 år siden havde en konference i Teknologirådets regi. Men det er selvfølgelig Folketinget selv, der beslutter sig for, hvornår man synes, en sag er klar til afgørelse, sådan er det.

Derfor kan man godt sige, at uanset at Folketinget i dag så ikke når frem til en stillingtagen, så tror jeg, det havde været meget befordrende for den politiske debat, hvis partierne havde kunnet melde mere klart ud, så befolkningen kunne danne sig et indtryk af, hvilken retning, vi bevæger os i. Så havde befolkningen mulighed for at påvirke partierne og folketingsmedlemmerne til noget andet, hvis det var det, man så i øvrigt ville.

Det er der, jeg synes, at vi mangler et kraftigt indspark i den offentlige debat faktisk også fra Venstres side. Men jeg føler, at fru Hanne Severinsen mere end signalerer, at Venstre er forpligtet på denne sag, og det synes jeg er fint.

Når jeg spurgte til det med brugen af de voksne stamceller, om det ikke var der, man skulle satse, så er det jo, fordi fru Hanne Severinsen i sit ordførerindlæg selv lægger op til, at der er nogle etisk meget svære valg, når det gælder brugen af embryonale stamceller. Hvis man lader den mulighed stå åben, at vi om nogle måneder eller nogle år vil tillade brugen af embryonale stamceller, så er det klart, at så kaster man også forskernes vægt i den retning. I stedet for at gøre det, der måske ikke ser så lovende ud lige i øjeblikket – hvis det er rigtigt, det sætter jeg spørgsmålstegn ved, nemlig ved brugen af voksne stamceller – så kaster man blikket i den forkerte retning i stedet for at satse på det, som vi faktisk, tror jeg, her i Folketinget generelt finder etisk acceptabelt.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Hvis det bare var så enkelt, at man kunne beslutte, at det kun var de voksne celler, men så enkelt er det ikke. Hvis man ikke også deltager i det andet, vil der være en masse teknikker, man ikke vil kunne afprøve, og mange af dem, der i dag forsker i de voksne celler, ønsker jo i høj grad også at kunne have den anden mulighed med de tiloversblevne æg.

Selvfølgelig skal vi styrke forskellige områder, jeg synes f.eks., at navlestrengsblodforskningen lyder meget lovende, og det skal vi bestemt styrke, og det har vi også gjort. Men jeg synes også, at Kristeligt Folkeparti må anerkende, at for dem er det jo lidt nemmere bare at sætte kryds, for de har jo en gang for alle til evig tid sat et stort, stort kryds, men så nemt er det altså ikke for os andre.

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KRF):

Jamen jeg vil da gerne sige til fru Hanne Severinsen, at jeg heller ikke synes, at alle de her spørgsmål er specielt nemme. Vi har faktisk også i Kristeligt Folkeparti debatter om nogle af de her spørgsmål, vi har faktisk også haft en debat om, hvorvidt vi skulle sige ja til at sætte turbo på forskningen med hensyn til f.eks. voksne stamceller. Det synes jeg da godt, hvis det endelig er dét, at man kan tage en debat om. Det er da ikke sådan, at man har sat ét kryds, og så siger man: Yes, vi bruger voksne stamceller, og så er der ikke mere at diskutere dér. Det er da også en overvejelse værd, det har det også været for Kristeligt Folkeparti, men dér har vi taget stilling.

Kl. 16.20

Som sagt respekterer jeg til fulde de tilkendegivelser, Venstre er kommet med her i dag om, at man ønsker at forpligte sig på at komme frem med en holdning, også for, håber jeg, at kunne påvirke den offentlige debat, for der trænger vi til flere aktører på banen. Det kan godt være, at fru Hanne Severinsen synes, at vi har det specielt nemt i Kristeligt Folkeparti, men vi synes ikke, det er specielt godt for den offentlige debat, at der er ét parti, der har en meget klar holdning på det her område, og så ser det for en hel del andre – også nogle opinionsdannere, der skriver i aviser – lidt grumset ud, hvad folk i øvrigt og ikke mindst partier mener. Det er ikke godt for den offentlige debat.

Og så med hensyn til brugen af voksne stamceller og forskningen på dét område, og hvad man skal fremme. Forskere vil meget gerne det hele på én gang, men det er vel også vores opgave at være med til at sætte nogle grænser for det.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Kristeligt Folkeparti og Venstre er helt enige om, at vi skal sætte grænser, men vi er sikkert ikke helt enige om, hvor grænserne skal gå. Det er jo sådan set ikke noget heroisk standpunkt, at man gerne vil sige ja til brugen af de voksne stamceller, for det bruges jo allerede i dag. Det tages f.eks. i brug, når man har leukæmi, så det er allerede en teknik, som man anvender. Men de, der bruger den, ønsker jo også at kunne det andet, for det her er også en form for håndværk, det er jo et spørgsmål om, hvordan man kan få de her celler til at udvikle sig.

Det befinder sig jo på et meget eksperimentelt stade i øjeblikket, men vi skal være med, ellers vil vi om 10 år være i den situation, at man kun kan få de forskellige behandlinger i udlandet.

Formanden:

Fru Sophie Hæstorp Andersen som ordfører.

Sophie Hæstorp Andersen (S):

Udtagning af stamceller fra aborterede fostre eller befrugtede æg fra mennesker bliver ofte forbundet med et science fiction-mareridt eller fagre nye verden, med skrækscenarier, hvor fanatiske forældre ønsker en genial, smuk designerbaby med særlige genetiske anlæg, der kan forbedre deres evner ud over det kendte, vidunderbar-net.

Ikke desto mindre kan forskning på stamceller også anvendes til en lang række nyttige ting. Sygdomme, som allerede er blevet nævnt her i dag, diabetes, cystisk fibrose, muskelsvind og Parkinsons syge, vi hidtil ikke har kunnet finde en effektiv og helbredende behandling af, vil på sigt kunne behandles med den viden, der er opnået om livets start eller måske ved opspøjtning af raske reparationsceller frembragt ved terapeutisk kloning.

Ved denne metode kan der ikke skabes kopier af det samme menneske, men derimod kopier af stamceller, der kan anvendes direkte til sygdomsbehandling.

Det betyder, at forskere ud fra en stamcelle kan skabe levedygtige celler, der f.eks. kan tage kampen op mod muterede eller døde hjernecel-

ler og dermed måske på lang sigt behandle Parkinsons syge. Forskning på stamceller kan derfor give en række muligheder for at helbrede sygdomme, vi hidtil har måttet opgive eller kun i begrænset omfang har kunnet behandle.

Stamceller kan både udtages fra befrugtede æg og voksne mennesker eller aborterede fostre. De sidste er blot ikke så aktive som de stamceller, man henter i befrugtede æg.

Stamcelleforskning, der tager udgangspunkt i de såkaldte voksne stamceller, er allerede lovlig i Danmark, og der forskes intensivt i dem. Det Ethiske Råd har ingen etiske indvendinger imod voksne stamceller.

Embryonale stamceller fra et befrugtet æg anfægter imidlertid menneskers grænser mellem etik, natur og teknik, en udvikling, der allerede nu medfører en betydelig mere indgribende ændring af samfund og normer end den it-revolution, vi er midt i.

Derfor er det nødvendigt, at vi alle, og ikke kun forskerverdenen, forholder os til, hvad der er ønskeligt, og hvad vi etisk kan acceptere, en debat, som godt nok er foregået igennem længe-tid nu, men som stadig væk er stærkt påkrævet, så vi undgår en »stands verden, jeg vil af«-attitude, men som også kan imødegå kontroversielle forsøg i gråzonen, der vil foregå, hvis ikke debatten og den fornødne lovgivning om forskningen er til stede.

Socialdemokraterne er positivt indstillede, men dog kritiske over for brugen af befrugtede æg til stamcelleforskning og over for terapeutisk kloning, hvor et embryo dannes ved smeltning mellem et ubefrugtet æg og en cellekerne fra en kropscelle.

Kl. 16.25

Vi har den opfattelse, at det er bedre at tillade en mindre, stærkt offentligt kontrolleret stamcelleforskning på befrugtede æg, der kan føre til fremskridt inden for forskning i voksne stamceller og behandling af sygdomsdiagnostik, end at acceptere, at forskning inden for disse områder lægges øde i Danmark, og håbet om at kunne kurere uhelbredelige sygdomme derfor bliver mindre. Vi har imidlertid brug for en længere diskussion om de biologiske og etiske problemstillinger, ikke bare vedrørende stamceller, men også andre bioteknologiske spørgsmål som gen-terapi, kloning af dyr, xenotransplantationer – altså brug af dyrevæv til behandling af mennesker – og øget brug af ægsortering i forbindelse med kunstig befrugtning. Vi har brug for at se tingene i en større sammenhæng.

Det er klart, at forskning på stamceller stadig befinder sig på et meget foreløbigt stadium. Fokus i forskningen lige nu er således at forbedre teknikkerne, og forskningen er kun på meget få områder anvendelsesorienteret.

Socialdemokraterne mener, det er vigtigt at leve op til de bestemmelser, der er knyttet til ratificeringen i 1997 af Europarådets konvention om menneskerettigheder og bioetik i Danmark. Heraf fremgår det, at forskning på befrugtede æg og fostre dels skal sikres tilstrækkelig beskyttelse og dels ikke må ske alene med henblik på forskning.

Derudover mener vi, at der er andre relevante betingelser, der bør knyttes til denne type forskning, som vi dog endnu ikke har lagt os helt fast på. Den ene betingelse handler bl.a. om informeret samtykke til forskning på overskydende, befrugtede æg ved behandling med kunstig befrugtning, og det er også relevant at inddrage forskningens formål i den videre debat, som det også har været fremhævet her i dag.

På denne baggrund kan Socialdemokraterne støtte den af Venstre skitserede proces, hvorefter man først foretager en høring og en bred debat i januar/februar, før Folketinget tager endelig stilling til forskning på stamceller i Danmark i foråret 2003. Vi vil som medforslagsstillere på forslaget til vedtagelse gøre vores til at bestemme det nærmere tidspunkt og den metode, der skal bruges ved denne stillingtagen, så det så hurtigt som muligt kan gøres klart for alle – både partierne, borgerne og formidlerne, måske ved hjælp af pressen – og alle kan forberede sig på denne stillingtagen, så vi kan få klarhed over området.

Formanden:

Fru Birthe Skaarup som ordfører:

Birthe Skaarup (DF):

Med denne forespørgselsdebat tager vi springet ud i noget af det, der optager os en hel del, når det gælder de etiske emner.

Det er ikke alene os, det er også befolkningen, der skal forholde sig til en del af fagre nye verden. Den bør vi som folketingspolitikere forholde os til, samtidig med at vi må konstatere, at det er overordentlig vanskeligt at tage stilling til noget så komplekst og vidtrækkende, som det er at åbne mulighed for forskning i embryonale stamceller fra befrugtede æg eller fosteranlæg, for hvilken status har det befrugtede æg?

Vi har i Sundhedsudvalget flere gange haft emnet til debat, og vi har ventet på den rapport fra Genteknologiudvalget, som nu foreligger. Her prøver man at afdække en række forhold, nemlig muligheder og perspektiver, risici, bekymringer, problemfelter, patientbehandling, faglig rådgivning, etik, forskning, lovgivning og regulering, men kommer også ind på industrielle og økonomiske aspekter ved forskning i disse stamceller.

Udvalget har, som andre også har været inde på, formuleret disse syv spørgsmål. De har sikkert været meget, meget svære at besvare, og vi ved da også, at de har medført en masse diskussion.

Der er efter min vurdering et godt fagligt grundlag for Folketinget for at tage stilling til, om vi via eksisterende lovgivning i lov om kunstig befrugtning eller i et nyt lovforslag skal give grønt lys for forskerne til at forske i tiloversblevne befrugtede æg fra reagensglasbefrugtning. Når et par, der er i behandling for barnløshed, har brugt de befrugtede æg, som de selv ønsker at anvende inden for nedfrysningstiden, som p.t. er 2 år, er der mange gange befrugtede æg i overskud, og det er dem, det hele drejer sig om. Det er efter min vurdering klart, at der skal foreligge et informeret samtykke fra det par, som har leveret æg og sæd, men ud over det faglige, hvor Genteknologiudvalget har hjulpet os på vej, er der desuden for de enkelte folketingspolitikere de holdningsmæssige og etiske spørgsmål tilbage.

Kl. 16.30

Som lovgivningen er i øjeblikket, ved vi alle, at der er mulighed for import af stamceller fra andre lande. Såfremt vi siger ja, skal det være muligt for forskere her i landet at forske i danske stamceller fra befrugtede æg, sådan som man i mange andre lande allerede er i gang med, og vi ved jo godt, at det er et længe næret ønske fra forskere her i landet at komme i gang. Vi ved også, at det i øjeblikket er tilladt danske stamcelleforskere at beskæftige sig med voksne stamceller fra navlestrengsblod og knoglemarv, men det giver ikke de muligheder, idet de embryonale stamceller kan regenerere sig selv og udvikle sig til celler, organer og væv.

Det er et vigtigt aspekt, at såfremt vi giver lov til at forske i danske stamceller, udvider vi behandlingsmulighederne, sådan som flere andre har været inde på i deres ordførertaler. Flere mennesker med alvorlige kroniske sygdomme og deres pårørende venter på, at der skal vedta-

ges ny lovgivning, og selv om det varer år, er mange åbne over for, at vi prøver at træffe en beslutning.

I Dansk Folkeparti mener vi, at der bør tages stilling. Vi skal ikke blot skubbe problemerne fra os, fordi det er et vanskeligt tilgængeligt og etisk holdningspræget spørgsmål og stof. De fleste af os er ikke forskere eller fagfolk på dette område, men når forskerne fortæller os, at potentialet i embryonale stamceller er større, og at vi kan hjælpe syge mennesker og redde menneskeliv, mener jeg, at vi bør prioritere dette frem for at destruere overskydende stamceller. Men jeg mener også, det er de tiloversblevne befrugtede æg, vi bør tage stilling til, og ikke anskaffelse af embryonale stamceller ved terapeutisk kloning eller kernetransplantation, som det også kaldes. Det er heller ikke tilladt i dag, så det skal vi ikke beskæftige os med.

Det kan godt være, at jeg ikke kan svare for en fuldtallig gruppe, men i Dansk Folkeparti er vi i hvert fald nået dertil, at vi godt vil være med til at fremme udviklingen. Vi vil godt være med til at give forskerne det redskab, at der bliver forsket i fuld offentlighed, for vi ved, at kronisk syge mennesker kan reddes med disse nye teknikker, og jeg tror, vi senere vil se med tilfredshed på, at vi har været åbne over for de epokegørende fremskridt, som vil følge i kølvandet af disse nye forskningsmuligheder.

Der er et par enkelte spørgsmål, man kunne stille: Er det forbundet med risici at bruge stamceller fra befrugtede æg? Kan der udvikles sygdomme, der ikke er taget højde for? Er den aktuelle retstilstand hensigtsmæssig, når andre lande har lov til at forske i embryonale stamceller? Og såfremt vi siger ja til forskning i de danske stamceller, hvilke økonomiske perspektiver åbner der sig, både i form af nye udgifter til behandling, men også i form af besparelser på de nuværende behandlingsmetoder over for syge mennesker?

Vi er glade for ...

Formanden:

Nu skal vi til at slutte.

Birthe Skaarup (DF):

Ja, jeg slutter nu.

Vi er glade for, at vi har fået debatten i dag, og vi har tilsluttet os det forslag til vedtagelse, som er fremsat af regeringen og Socialdemokratiet.

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Jeg forstod ikke helt klart på fru Birthe Skaarup, om Dansk Folkeparti er åben over for import af embryonale stamceller fra andre lande.

Jeg hørte også fru Birthe Skaarup tale om, at embryonale stamceller kan meget mere end voksne stamceller, men er fru Birthe Skaarup klar over, at forskerne er meget, meget uenige på det område? Jeg har netop i dag fået en artikel fra et naturvidenskabeligt magasin, der hedder »Nature«, hvor to forskere behandler spørgsmålet. Den ene forsker hævder, at det kun er voksne stamceller, der duer, mens den anden forsker hævder, at det kun er embryonale stamceller, men begge hævder, at de har ret.

Forskerne er altså meget, meget uenige på dette område, og mener fru Birthe Skaarup så ikke, det er bedre, at vi fremmer den forskning, som vi alle sammen er enige om duer? Fru Birthe Skaarup siger, at man skal åbne for forskning, men mener fru Birthe Skaarup ikke, at det gør vi netop ved at fremme forskningen vedrørende voksne stamceller?

Kl. 16.35

(Kort bemærkning).

Birthe Skaarup (DF):

Der er jo netop det hul i lovgivningen, at vi kan importere stamceller og forske i dem, og det er jo også noget af det, det handler om: skal det hul stadig være der, eller skal vi se at få det lukket? Det mener vi, for hvorfor skulle danske forskere ikke have lov til at forske i danske stamceller, og hvorfor skal de importeres fra udlandet? Det er naturligvis noget af det, vi skal se på, det er også noget af det, vi har diskuteret i udvalget, og det er jo også noget af det, vi havde en diskussion om, da vi havde ministeren i samråd.

Angående de voksne stamceller er det da fuldstændig rigtigt, at det, der sker nu, drejer sig om navlestrengsblod og knoglemarv; at man kan forske på netop de områder. Men det, der er det gode ved fosteranlæg, er jo, at de kan regenerere sig selv.

Det kan godt være, at der sidder nogle forskere rundtomkring og er uenige; jeg har også læst forskellige tidsskrifter. Men det er jo netop noget af det, vi skal have en debat om, det er derfor, vi siger ja til en høring, for vi ønsker en udvikling på området.

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Fru Birthe Skaarup siger, at hullet i loven skal lukkes, og det tolker jeg på den måde, at danske forskere også skal have lov til at forske i embryonale stamceller, og at man skal have lov til at udtage celler fra fosteranlæg i Danmark.

Men er fru Birthe Skaarup ikke enig i, at fosteranlæg og embryonale stamceller er menneskeligt liv? Hvis det menneskelige liv, som ligger i fosteranlæggene, får de rette betingelser og bliver sat op i en livmoder, udvikler det sig til et barn med ti fingre og ti tæer og det hele. Er fru Birthe Skaarup ikke enig i, at det er menneskeligt liv, og at menneskeligt liv skal respekteres?

(Kort bemærkning).

Sophie Hæstorp Andersen (S):

Jeg må indrømme, at lige nu er jeg ikke helt klar over logikken hos hverken Dansk Folkeparti eller Kristeligt Folkeparti vedrørende forskning og import af stamcellelinjer i Danmark.

Er det korrekt forstået, at Dansk Folkeparti ønsker, at det skal være tilladt at forske på stamceller fra befrugtede æg i Danmark, men at det skal forbydes at importere f.eks. svenske stamcellelinjer, der jo ikke kan udvikles til et barn, fordi det er linjer fra en stamcelle, der relaterer sig til en bestemt type væv, f.eks. muskelvæv og levervæv, så det ikke kan gå den anden vej?

I dag er det faktisk forbudt at forske på befrugtede æg, men man kunne vel godt anlægge et synspunkt a la det, vi har om dyreforsøg. I dag har vi en lang række kosmetiske produkter, der er udviklet på baggrund af forsøg, der er foretaget på dyr, samtidig med at vi tager afstand fra yderligere dyreforsøg. Er det ikke lidt af den samme etiske problemstilling?

(Kort bemærkning).

Birthe Skaarup (DF):

Fru Tove Videbæk taler om, at de tiloversblevne fosteranlæg er menneskeliv. Ja, det er de, hvis de bliver brugt, men vi siger jo netop, at hvis de bliver destrueret, bliver de jo ikke brugt, og så er det, vi kan bruge dem til denne forskning, som er så vigtig. Der er denne afvejning: Skal vi forske og udvikle og hjælpe syge mennesker? Det mener vi i Dansk Folkeparti, det synes vi er en god idé. Fosteranlæggene bliver jo alligevel destrueret, og så kan de jo ikke blive til menneskeliv.

Så med hensyn til fru Sophie Hæstorp Andersens spørgsmål om import af stamlinje osv. Vi skal jo have en yderligere debat om det. Det er jo her, vi skal have klarlagt de her ting omkring stamcellelinjen, for det er jo også her, der er problemer. Det er jo også derfor, vi tilslutter os og er medforslagsstiller til dette forslag til vedtagelse.

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Jeg vil gerne spørge fru Birthe Skaarup, om det er et principielt problem for Dansk Folkeparti, at der eksisterer overskydende æg, at der bliver frembragt overskydende æg, om Dansk Folkeparti accepterer den nuværende lov, der faktisk giver mulighed for, at der produceres overskydende æg. Eller vil Dansk Folkeparti eventuelt være villig til at stemme for et forslag, som Kristeligt Folkeparti kommer med engang i fremtiden, og som vi er kommet med tidligere, om, at der kun må produceres de æg, som man vil bruge til opsætning i livmoderen, så der ikke i fremtiden opstår de her spørgsmål, de her vanskelige situationer og dilemmaer?

(Kort bemærkning).

Birthe Skaarup (DF):

Til fru Tove Videbæk: Jamen det er jo det, der gør det så vanskeligt, når man får en reagensglasbefrugtning. Man er jo ikke klar over, hvor mange æg, hvor meget sæd der skal bruges. Det aner man jo ikke. Man kan jo få flere forsøg nu, og det er derfor, vi har nedfrysningstiden på 2 år.

Jeg ved ikke, hvordan det var gået, hvis vi havde fået den nedfrysningstid på 4 år, som også var til debat her i Folketinget på et tidspunkt. Men det er jo det, der er ganske principielt for os.

Formanden:

Så er det fru Else Theill Sørensen som ordfører.

Else Theill Sørensen (KF):

»Mennesket blev menneske i kærlighed, gjort i elskov, ja, det blev vi dog.« Sådan sang Liva Weel i Poul Henningsens vise om livets allerførste begyndelse i en revytekst i Dagmarrevyen i det år, hvor jeg blev født, og det er meget længe siden. Dengang blev alle mennesker til ved en undfangelse i en kvindes krop, og de færreste havde nok fantasi til at forestille sig, at det nogen sinde kunne blive anderledes.

I dag er det anderledes, og den viden og forskning, som har ført frem til bl.a. de forskellige former for kunstig befrugtning, vi kender i dag, har også åbnet for nogle andre fantastiske muligheder, dels for yderligere forskning i livets opståen, dels for barnløshed og også for udvikling af nye behandlingsmetoder for en række meget alvorlige sygdomme. En udnyttelse, eller man skulle måske i første omgang sige udvikling, af de mange muligheder kræver, at det tillades at forske i stamceller, og størst potentiale vil der være, hvis det tillades at forske i embryonale stamceller.

Stamceller bruges allerede i dag til sygdomsbehandling, men det er stamceller udtaget fra f.eks. knoglemarv eller blod, specielt navlesnorsblod, og det er der altså ikke de store etiske problemer i.

Det er der derimod i spørgsmålet om forskning i embryonale stamceller, en forskning, der forventes at kunne give indsigt i de tidligste trin i menneskets udvikling, f.eks. viden om, hvad der går galt, når svære misdannelser udvikles. Men forskning i embryonale stamceller forventes også at lede frem imod helt nye behandlingsmetoder, bl.a. for alvorlige sygdomme som Parkinsons syge og visse typer sukkersyge.

De spørgsmål, der skal tages stilling til i hele dette problemkompleks, er bestemt ikke lette. Der findes ikke noget svar, der er mere rigtigt end andre, og jeg tror, at hver eneste af os er i oprigtig tvivl om, hvor langt vi skal gå, hvor mange og hvor store bidder vi skal tage af frugterne fra kundskabens træ.

Vi har fået et fantastisk godt grundlag for vores overvejelser i form af rapporten fra Genteknologiudvalget og i Det Ethiske Råds stillingtagen til Genteknologiudvalgets spørgsmål om regulering af forskning i og anvendelse af stamceller.

Kl. 16.45

I Det Konservative Folkeparti er vi meget glade for, at der lægges op til en offentlig debat om emnerne, og at der bliver afholdt en høring først i det nye år. Vi har ikke som gruppe, og jeg har ikke som ordfører taget stilling til alle de forskellige spørgsmål, der rejses. Men jeg vil gerne komme med nogle af de overvejelser, jeg vil gøre mig frem til den dag, hvor jeg bliver nødt til at tage stilling.

Noget af det helt centrale er, om man kan tillægge fosteranlægget, altså det befrugtede æg, status af liv i betydningen menneskeligt liv. Hvis ja, skal det så regnes som et menneske? Har det

krav på beskyttelse, beskyttelse imod hvad? I dag er det beskyttet imod at blive brugt til grundforskning, men ikke imod at blive kasseret og smidt væk, hvis det er tilovers.

Skal forældre, altså det par, der har leveret henholdsvis ægget og sædcellen, give deres samtykke til, at det, der kunne være blevet til deres barn, må bruges til forskning? Skal de give deres samtykke generelt eller til en specifik forskning?

Jeg kan se, at lampen lyser nu, så derfor vil jeg kun sige, at der er et par ting, jeg i hvert fald godt vil slå fast allerede nu. Jeg kan ikke under nogen omstændigheder acceptere, at et æg udtages af en kvinde og befrugtes alene med det formål, at der skal kunne udtages stamceller af det til forskning. Når et menneskeæg befrugtes, skal hensigten være, at der skal komme et barn ud af det. Derimod ser jeg ikke nogen etiske problemer i forskning og behandling, der bruger stamceller, som ikke er embryonale.

Margrete Auken (SF):

En af farerne ved den her type debatter er de mange løfter om fantastiske helbredelsesmuligheder for alvorlige sygdomme, hvis blot ...

Disse løfter lægger dels et pres på os som lovgivere – hvordan kan du dog sige nej, når man tager de mange muligheder i betragtning? – og dels skaber de hos syge og deres pårørende store forventninger, som ofte enten har meget lange udsigter eller er løbsk fantasi.

Et eksempel på det første er genterapi mod f.eks. cystisk fibrose, en behandlingsform, der måske ikke er etiske betænkeligheder ved, men som har vist sig langt vanskeligere end forudset. Og det andet møder vi i forventningerne om at kunne skabe nye organer med patienternes egne gener ved terapeutisk kloning. Det har i hvert fald *meget* lange udsigter.

Men det sker jo, at løfterne holder. De handlinger, der er blevet mulige med voksne stamceller, er fantastiske, og der ser ud til at være meget fremtid her, meget mere, end mange for få år siden troede. Og på lidt længere sigt er det også dem, man under alle omstændigheder må satse på, da det ikke bliver muligt at skaffe tilstrækkeligt med kvindeæg til sygdomsbehandling eller for den sags skyld til terapeutisk kloning, uanset om de nuværende restriktioner på ægdonation forsvinder, og uanset om man tager, hvad man kan få af æg fra pigeaborter.

Så kunne vi jo næsten risikere at komme i den situation, at vi ville lægge et pres på ulandenes

kvinder, som jo går rundt med sunde æg; så kunne de komme til at sælge dem. Det kunne være kønt. Og det er jo sådan nogle perspektiver, som der kan blive, hvis man skal have fat i æg nok. Så det er vi i hvert fald imod.

Men behøver vi så overhovedet stamceller fra befrugtede æg? Det er grundforskningen, der er udfordringen, så vidt jeg kan se. Også her er vi jo i tvivl om, hvorvidt der er overbevisende argumenter for, at den forskning ikke kan drives uden adgang til de embryonale celler, men vi har altså lyttet os frem til nu, at det vil vi så anerkende at der må have været.

I hvert fald afviser vi – og vi har så også hørt, at bortset fra Venstre er det vistnok linjen hele vejen igennem – at befrugte æg udelukkende med henblik på forskning. Der er også et par stykker, skal det lige siges, i SF's gruppe, der mener, at det er for restriktivt, men det helt overvejende flertal er på denne her linje, som også er Det Etske Råds, og som – håber jeg altså – også bliver Danmarks.

At sætte et menneskeliv i gang med det ene formål at tjene til helbredelse af andre mennesker, er et brud på respekten for mennesket som formål i sig selv. Tænk, om vi tillod abort for at få fat i fosteret til behandling af en søskende eller en anden. Den tanke har skam været tænkt og udtalt, men mig bekendt aldrig accepteret i vores behandlingssystem og forhåbentlig heller ikke i andres.

Det er alvorligt nok, at man foreslår ægsortering for at finde frem til den helt rigtige søskende til efter fødslen at levere celler til et sygt barn, som der nu er givet tilladelse til. Der bliver barnet ganske vist ikke slået ihjel for at fungere som reservedel, men det bliver immervæk sat i verden udtrykkeligt med det formål, og det er lidt uhyggeligt og åbner altså mulighederne for designerbørn.

Med hvad så med at bruge de her befrugtede æg, der er tilovers efter IVF-behandlingen? Det er jo altså det ønske, vi står over for, og de må i dag bruges til fertilitetsforskning, men ikke andet. Jeg vil godt sige, at jeg personlig i sin tid var imod, netop fordi fingsliggerelsen af menneskelivet slog igennem.

Kl. 16.50

Ja, og jeg kan jo altså, som også nævnt tidligere i debatten i dag, kun dårligt forlige mig med at holde sådanne æg i fryseren med henblik på at få flere børn ud af en behandling end de første. Altså det der med at have familien i fryseren synes jeg stadig væk er dybt betænkeligt. Der er

jeg meget uenig med Kristeligt Folkeparti, der synes, det er mere sympatisk, at de ligger derude sådan til at tage frem, efterhånden som man skal bruge dem. Jeg kan simpelt hen ikke lide tanken, det vil jeg godt sige.

Men den etiske problemstilling her er jo, at det faktisk var meget praktisk. Altså mange af de her ting er jo utrolig praktiske og noget af det også lovende, og det, vi render ind i med de etiske dilemmaer, er netop, at vi af og til må afvise det, der er praktisk og måske endda nogle gange godt, fordi det altså har nogle konsekvenser på den anden side.

Jeg var i og for sig ikke i tvivl om, at også det her er et lille nøk ned ad slisken, det, som vi er i gang med at vedtage nu. Det vil jeg da godt sige. Men jeg vil på den anden side holde mig åben over for, og det er så det, vi gør, flertallet i SF, nej, det gør vi nu alle sammen, vi holder os åbne over for, at man kan bruge disse befrugtede æg med alle de restriktioner, som har været drøftet igennem i dag, og hvor formålet alene er at skabe et grundlag for denne fremtidige behandling, som sandsynligvis vil foregå udelukkende med voksne stamceller eller måske for nogle af de cellelinjer – jeg synes ikke, det er ganske afklaret, hvad der kan bruges – men i hvert fald fuldstændig afskærer enhver diskussion om, at man begynder at lave befrugtede æg med henblik på behandling.

Jeg skal på den baggrund på vegne af SF og Det Radikale Venstre fremsætte følgende

Forslag til vedtagelse

»Folketinget anerkender, at der er store muligheder i stamcelleforskningen.

Til udvikling og anvendelse af såkaldte »voksne stamceller« kan celler fra befrugtede æg bruges under forudsætning af,

- at det udelukkende drejer sig om befrugtede æg, der er blevet tilovers fra IVF-behandling (reagensglasbehandling),
- at formålet alene er grundlæggende forskning i den embryonale udvikling med sigte på fremtidige terapeutiske muligheder, og
- at forskningen finder sted i regi af de videnskabetiske komitéssystemer med informeret samtykke fra donorer osv.

Folketinget anerkender kun befrugtning af menneskeæg, hvis formålet er fødsel af børn.« (Forslag til vedtagelse nr. V 28).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (*Se ovenfor*). Dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

Jeg vil godt gøre en tilføjelse, at jeg sætter mest pris på forslag til vedtagelse, hvor der alene er brugt danske ord, men jeg anerkender selvfølgelig, at udtrykket embryonal har været brugt ganske meget under denne debat.

Jeg siger det også, fordi jeg lægger vægt på, at offentligheden også har en mulighed for at forstå den fulde rækkevidde af indholdet af den debat, der føres her i Folketinget. Det er jo ikke en debat mellem eksperter, men en debat mellem politikere. Men nu lader jeg det passere.

Så er det hr. Naser Khader som ordfører.

Naser Khader (RV):

I Det Radikale Venstre er vi ikke bange for fremtiden. Vi befinder os på yderbanen her. Vi mener, at det skal være tilladt at forske i stamceller, fordi det kan skabe mulighed for at behandle sygdomme som sukkersyge, kræft og aids gennem genterapi.

Det er et helt centralt element i en humanistisk moraltradition og et grundlæggende princip i den danske velfærdsstat, at man skal hjælpe dem, som er i nød. Så hvis et menneske, som lider af en alvorlig sygdom, kun kan hjælpes med genterapi, taler væsentlige etiske principper for at tillade behandling. Og her mener vi, at hensynet til de syge, der i fremtiden vil kunne hjælpes gennem stamcelleforskning og -behandling, må veje tungere end hensynet til de pågældende fosteranlæg, fordi disse fosteranlæg alligevel bliver destrueret, når de er blevet tilovers fra IVF-behandlingen.

Kl. 16.55

Det handler om at beskytte fosteranlægget, siger modstanderne af stamcelleforskningen, men eftersom vi går ind for fri abort, accepterer vi jo de destruerede fosteranlæg, det sker blot på et langt senere tidspunkt. Og på nuværende tidspunkt accepterer vi jo også, at de fosteranlæg, der bliver tilovers, bliver destrueret efter 2 år. Det siger loven. De kan ikke bevares i al evighed.

For at kunne tillade stamcelleforskning kræver Det Radikale Venstre derfor, at stamcellerne kun tages fra æg, der alligevel er blevet tilovers fra IVF-behandling, og kun, hvis donorerne giver deres samtykke til, at det sker frivilligt. Det

bør ikke være tilladt at befrugte æg alene med det formål, at de bliver brugt til stamcelleforskning. Æg skal kun befrugtes med det formål at bringe børn til verden.

Naturligvis er der dermed sket et skred, men jeg mener bestemte ikke, at vi af den grund skal acceptere skræmmebilledet og glidebaneargumentet om, at dette baner vejen for klonede mennesker om et øjeblik. Det er ikke diskussionens kerne. Diskussionens kerne er, at de fosteranlæg, som alligevel destrueres, vil kunne benyttes til videre forskning. Desuden vil det have overordentlig stor betydning for andre mennesker. Diskussionens kerne er, at stamcelleforskning potentielt kan være med til at redde menneskeliv.

På den baggrund vil Det Radikale Venstre støtte, at der gives tilladelse til stamcelleforskning, og derfor er vi med på forslaget til vedtagelse sammen med SF.

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Hr. Naser Khader taler om modstanderne af stamcelleforskning. Hr. Naser Khader er vel bekendt med, at der både er stamcelleforskning med celler fra fosteranlæg og stamcelleforskning med voksne celler. De partier, som kun går ind for forskning med voksne stamceller, går jo også ind for stamcelleforskning. Så jeg vil gerne høre, hvem det er, hr. Naser Khader mener der er modstander af stamcelleforskning her i dag.

Hr. Naser Khader siger også, at man jo accepterer abort. Nej, vil jeg sige til hr. Naser Khader, Kristeligt Folkeparti har aldrig nogen sinde accepteret en eneste abort. Vi har i Danmark stadig væk 16.000 aborter om året, men man har ikke 16.000 gode undskyldninger. Så abort accepterer man ikke bare, og fordi man har gjort en ting forkert, behøver man ikke at følge efter og gøre flere ting forkert.

(Kort bemærkning).

Naser Khader (RV):

Jeg er godt klar over, at der er forskel på stamcelleforskning, men efter formandens bemærkninger turde jeg ikke at bruge udtrykket embryonal stamcelleforskning. Så jeg sprang det over. Jeg er klar over, at der forskel.

Til det andet spørgsmål om, at man accepterer fri abort: »Man« er så vi andre bortset fra Kristeligt Folkeparti.

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Hr. Naser Khader siger, at man i Det Radikale Venstre ikke accepterer glidebaneargumentet. I Kristeligt Folkeparti mener vi ellers, at vi i øjeblikket har adskillige glidebaner på det teknologiske og på det etiske område, bl.a. også her.

Er hr. Naser Khader klar over, at den forsker, som skabte fåret Dolly, for nogle få dage siden i England har søgt om at få lov til at forsøge at forske med menneskelige æg?

Kl. 17.00

Og ved hr. Naser Khader også, at man siger, at der bliver født et klonet barn om nogle ganske få måneder?

Når hr. Naser Khader taler om glidebaner, mener hr. Naser Khader så ikke, at glidebaneargumentet faktisk er rimelig reelt?

(Kort bemærkning).

Naser Khader (RV):

Jo, selvfølgelig accepterer vi i Det Radikale Venstre glidebaneargumentet generelt, men i forhold til netop denne form for stamcelleforskning synes vi ikke, at man kan bruge det argument.

Generelt kan man sige om glidebaneargumentet, at vores holdning er, at man må tage stilling til tingene, når de dukker op. Det med hele tiden at sige, hvad bliver det næste, er vi forbeholdne over for.

Med hensyn til den italienske læge, der lover et klonet barn her ved årsskiftet: Jeg bryder mig ikke om det. Jeg er imod menneskekloning. Jeg håber, at han fupper. Jeg håber ikke, at det er korrekt.

Formanden:

Fru Line Barfod som ordfører.

Line Barfod (EL):

Jeg vil starte et lidt andet sted med at sige, at i Enhedslisten synes vi, det er forkert at prioritere samfundets ressourcer, så man bruger så mange ressourcer på den her meget dyre, meget specialiserede forskning og udvikling, frem for at bruge ressourcerne på at forske i de store folkesygdomme, som for alvor kunne hjælpe mange mennesker, forske i at forebygge, at folk bliver syge, og forske i at forebygge, at folk mister fertiliteten. Vi synes egentlig, man skulle bruge ressourcerne helt anderledes, end man gør i dag.

Når vi så skal forholde os til spørgsmålet om forskning, har vi det omvendt også sådan, at der skal være meget gode argumenter for at begræn-

se grundforskningen og det, som forskerne har lyst til at forske i. Derfor vil vi gerne være med til at se på, om man kan bruge forskellige former for stamceller til grundforskning, der kan give ny viden på en række områder.

Men vi tror ikke på og ønsker ikke af hverken ressourcemæssige eller etiske grunde, at man begynder at acceptere, at der bliver frembragt befrugtede æg til brug for forskning og slet ikke, hvis man begynder også at ville bruge dem videre til kloning eller andet, som der også har været en del debat om her i dag.

Når Enhedslisten ikke mener, man skal bruge befrugtede æg, er det også, fordi vi er bange for, at det vil lægge pres på kvinder for at få dem til at levere befrugtede æg. Derfor vil vi ikke have, at man bruger stamceller fra fostre. Vi mener ikke, at man skal gå ind og bruge de stamceller, som kommer fra de her befrugtede æg, men hellere, at man skal bruge de stamceller, man kan få fra voksne og fra navlestrengsblod.

I forhold til hele den debat, der har været om, hvornår vi så skal ende med at tage stilling til præcis, hvor grænserne skal gå, synes vi, det lyder fornuftigt, at vi sikrer, at vi får så klar en lovgivning som muligt, at vi så vidt muligt sikrer, at vi med den lovgivning, vi så får vedtaget, får sat grænser, der kan holde i hvert fald nogle år i fremtiden.

Vi er klar over, at forskerne hele tiden prøver grænserne af og hele tiden finder på nye ting, som ingen havde kunnet forestille sig. Men vi må kunne lave noget lovgivning, der kan holde i nogle år, og så sikre, at vi måske næste gang får kigget på lovgivningen igen, inden forskerne står og banker på døren og siger, at nu har vi behov for at få ændringer.

Fra Enhedslistens side mener vi altså ikke, at der er så store behov for at flytte de grænser, der er sat i dag. Men vi vil gerne være med til at sige, at der skal ordentlig tid til at sikre, at det er en god lovgivning, som man kommer med. Derfor synes vi, det lyder fornuftigt, at vi får et lovforslag, som vi kan kigge på, og så se grundigt på, hvordan vi så får sat de grænser.

Det vil altså sige, at vi ikke træffer beslutningen i dag – eller i morgen ville det så være, for afstemningen er i morgen – men at vi tager os tid til at se på lovforslaget, så det bliver så godt som muligt, og at det så sikkert som muligt sætter grænserne, så vi ikke kommer ud på den glidebane, som vi absolut ikke ønsker hverken i forhold til at presse nogen til at bruge befrugtede æg eller i forhold til de designerbørn, klone-

de mennesker og andet, der står som skræmmebilleder for de fleste af os.

Kl. 17.05

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Jeg vil godt høre, hvad der egentlig ligger i, at det kun må være grundforskning, for vil fru Line Barfod ikke give mig ret i, at netop på det bioteknologiske område er det utrolig svært at skelne, for lige pludselig viser det sig, at det kan bruges? Det er jo sådan set også det, der er formålet, at vi skal nå frem til behandlinger af nogle af de sygdomme, vi ikke kan behandle i dag.

Anerkender fru Line Barfod ikke også, at i virkeligheden kan det måske føre til, at nogle sygdomme kan bekæmpes på en langt, langt billigere måde end i dag med dyre transplantationer, dyr medicin, dyre operationer osv.?

(Kort bemærkning).

Line Barfod (EL):

Jeg er fuldstændig klar over, at det er svært at adskille grundforskning og forskning til anvendelse, når vi snakker forskning. Det er også derfor, at jeg synes, det er vigtigt, at vi får kigget meget grundigt på, hvordan vi udformer lovbestemmelserne, så vi er sikre på, at der står det, vi ønsker, og at der er de grænser, vi ønsker.

Når vi snakker forskning, kan det være meget vigtigt at finde ud af, hvordan celler grundlæggende fungerer. Det kan bruges i mange forskellige sammenhænge. Dét, hvor vi er meget betænkelige, er, når man går videre og vil begynde at bruge genteknologi direkte i behandling af mennesker, for vi er meget nervøse for, hvad det kan føre til på forskellig vis, både i forhold til kloning, som jeg ikke går ud fra at nogen her ønsker på noget tidspunkt, og i forhold til at udvikle organer og andet.

Derfor ønsker vi, at man siger, at det bruges i forskning i, hvordan cellerne fungerer, og ikke til produktion af hverken mennesker eller dyr.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg tror nok, jeg er meget enig med Enhedslisten, men der var nogle ting, jeg ikke blev helt klar over. Men har jeg forstået det rigtigt, når jeg siger, at Enhedslisten slår søm i dér, hvor vi også slår søm i: ikke noget med at befrugte æg til andre formål end børn?

Når vi har brugt grundforskning, så er det, fordi det ikke er med henblik på at lave behand-

lingsmetoder med de befrugtede æg eller med det ord, jeg ikke måtte sige, fordi det er udenlandsk. Ordet fosteranlæg er jeg ikke så vild med at bruge, for de ser lidt større ud end dem, vi skal snakke om her. Jeg er ikke så vild med udtrykket fosteranlæg. Det vil jeg godt sige, og så vil jeg sådan set hellere sige fostre, hvis vi skal gøre klart, hvad det er. Det er altså ikke med henblik på behandling med, undskyld, hr. formand, embryonale celler. Selvfølgelig kan vi stå med nogle cellelinjer, der kan et eller andet; det kan jeg ikke overskue. Man anerkender, at det er forskning i at få fat i voksestamcelleforskning, og at vi kan blive enige om det.

Lad mig så til sidst sige, at den terapeutiske kloning, som vi ikke har taget stilling til i vores forslag – og det er den, der handler om at få organer, som jeg pludselig hørte fru Hanne Severinsen stå frejdigt og sige, at det kunne vi så også lige erstatte lidt dyre behandlinger med – siger vi niksonbikson til.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Jeg ved ikke, om jeg kan tillade mig at spørge fru Line Barfod, om hun godt ved, at når fru Margrete Auken taler om at skabe organer sådan frit svævende, som man indopererer, har hun altså lidt misforstået, hvad det drejer sig om, for det drejer sig jo først og fremmest om at skabe celler.

I og for sig skal man jo ikke blande genterapien ind i det; det skal vi også have en diskussion om. Synes fru Line Barfod ikke, at vi skal holde os til det, der er formålet her, nemlig at skabe celler, der kan reparere?

(Kort bemærkning).

Birthe Skaarup (DF):

Nu ved jeg, at fru Line Barfod har meget forstand på retstilstanden her i landet, og så vil jeg høre fru Line Barfod: Når andre lande har lov til at forske i de fosteranlæg, altså de embryonale stamceller, skulle vi så ikke have lov til det i Danmark?

Kl. 17.10

(Kort bemærkning).

Line Barfod (EL):

For at tage det sidste først: Fru Birthe Skaarup spørger omkring andre lande. Jeg synes altid, det er væsentligt at se på, hvordan man gør i andre lande, for man kan både få noget inspiration til, hvad man kan gøre, og man kan se, hvordan

man absolut ikke ønsker tingene skal være. Og derfor skal vi selvfølgelig se på, hvordan det er i andre lande, men det er ikke det, der bestemmer, hvordan det skal være i Danmark.

Selvfølgelig skal vi se på, hvilken betydning det har for os, at man i andre lande har anden lovgivning. Men det, vi skal beslutte, er, hvordan vi synes, det skal være. Hvilke grænser vil vi sætte for, hvad forskerne skal have lov til, hvilke grænser skal vi sætte for, hvordan vi mener, man kan anvende de her forskellige teknikker, hvilke grænser mener vi, at der er behov for.

Så spørger fru Hanne Severinsen med hensyn til grænsen mellem organer og celler. Selvfølgelig skal vi skelne i debatten, også med hensyn til, hvad det er for nogle ting, vi tager stilling til. Men derfor er det jo svært at undgå at komme ind på de skrækscenarier, som nogle af os mener, der kan være tale om, når vi taler glidebane i forhold til, hvis man begynder at give los med hensyn til grænserne, og hvor det så er, vi ender henne.

Så til fru Margrete Auken: Enhedslisten er helt enig i, at befrugtede æg ikke skal bruges til andet end til, at man så vidt muligt prøver at få skabt nogle børn, netop fordi vi ikke ønsker, at der skal være noget som helst pres på kvinderne til at begynde at levere æg, og også fordi vi etisk ikke mener, man kan forsvare at bruge dem. Så det er vi meget enige i.

Men som jeg sagde i mit indlæg før, ønsker vi altså at få den grundige behandling af et lovforslag, så vi er sikre på, hvor vi sætter grænserne henne, og så vi forhåbentlig, når vi skal behandle det lovforslag, ikke skal stå med de her usikkerheder, men kan tage den helt grundlæggende debat om, hvor det er, vi sætter grænserne.

Indenrigs- og sundhedsministeren (Lars Løkke Rasmussen):

Jeg skal gøre det meget kort og blot kvittere for et antal ting. Jeg skal endnu en gang kvittere for, at Kristeligt Folkeparti har rejst debatten her i dag og også kvittere for en god debat med mange nuancer. Og så sidst, men ikke mindst, kvittere for det forslag til vedtagelse, som jo altså samler ganske bred opbakning i Folketinget, hvilket betyder, at Folketinget jo i virkeligheden forpligter sig selv til at sætte en deadline for denne her diskussion. Det er i sig selv ganske positivt.

Uden at det skal blive for lomme filosofisk eller for hverdagsagtigt, tror jeg, at vi er mange, der gennem tiden har prøvet, at først når der for alvor var en deadline, så fik man arbejdet fra

hånden. Det tror jeg egentlig også godt kan overføres til denne debat, som rummer så mange dilemmaer i sig, men hvor det jo samtidig er så vigtigt, at vi får truffet nogle bæredygtige konklusioner, sådan at vi ikke så at sige skal reparere på lovgivningen hele tiden i takt med, at udfordringerne viser sig, men at vi gennemtænkt og i sammenhæng kan sætte nogle grænser, der forhåbentlig vil være bred opbakning til.

Hvor de grænser går, kan jo ikke helt præcist aflæses af debatten her i dag. Og som jeg også sagde indledningsvis, har regeringen heller ikke fastlagt nogen position med hensyn til disse spørgsmål, før vi får høringen til foråret, som jo i sig selv også skaber et grundlag for, at debatten i Folketingets partier kan kvalificeres yderligere.

Jeg tror ganske meget på, at den vedtagelse, der her er lagt op til, fremmer sagen derved, at Folketingets politiske partier, gruppe for gruppe, nu i virkeligheden gennem denne vedtagelse forpligter sig til alvorsfuldt at gå ind i disse spørgsmål, som jo også kræver, at vi alle hver især som parlamentarikere nu bruger lidt kræfter på at komme ind i den teknologi, der gemmer sig bag det her.

I mange andre debatter, når vi diskuterer infrastruktur eller skat, eller hvad det nu kunne være, møder vi jo alle sammen her frem i det parlamentariske arbejde med en intuitiv fornemmelse af hele begrebsapparatet. Her er vi ude i et, tror jeg, for mange af os nyt område. Alene terminologien kan jo være svær at få ind under huden, og jeg skal ligesom Folketingets formand beklage, at de ord, vi skal anvende i denne debat, ikke er ord, der ligger let på tungen. Jeg havde faktisk gerne set, at en følgevirkning af det arbejde, der har været i Genteknologiudvalget, havde været, at vi havde fået et dansk begrebsapparat, sådan at man ikke, når man slår op i ordlisten for at finde ud af, hvad embryonale stamceller i virkeligheden er for noget, kan læse, at det er stamceller, der er udtaget fra blastocysten, typisk 4-6 dage efter befrugtningen.

Kl. 17.15

Men alene det her, kan man sige, synliggør jo behovet for, at vi nu får en deadline for en debat, som i sig selv skaber et motiv for, at vi alle som politikere sætter os lidt grundigere ind i de her ting, og det synes jeg egentlig også jeg fornemmer efter debatten her i dag, at der fortsat kan være brug for.

Når der f.eks. manes det billede frem fra fru Margrete Auken, at det her nærmest har poten-

tiale i sig til, at man, forstod jeg næsten, skulle tvangsbefrugte i tusindvis af kvinder, så liner man i hvert fald noget op, som efter min bedste overbevisning ikke er relevant i forhold til den diskussion, vi har.

Jeg er ikke totalt opdateret, men hvis man læser i Genteknologiudvalgets rapport, så kan man jo se, at da man i Amerika forsøgte at danne sig et overblik over disse ting for et års tid siden, nåede man frem til, at der var 64 stamcellelinjer globalt til rådighed, som jo altså repræsenterer højst 64 befrugtede æg. Og det står altså noget i kontrast til de mængder af fosteranlæg, som bringes i spil i debatten her. Det skal jeg ikke trampe meget mere rundt i, men blot bruge det til at understrege behovet for, at vi alle yderligere kvalificerer os til at få draget konklusioner i denne debat.

Så er jeg også glad for, at det så kraftigt fra alle, på trods af de nuancer, der har været i debatten, er fastslået ganske entydigt, at ingen her vil acceptere, at der finder befrugtning sted, som i sig selv har en anden intention end at frembringe liv. Det har alle jo sagt med klar røst. Det ligger i øvrigt også i direkte forlængelse af Europarådets bioetikkonvention, og så er det da i hvert fald en grænse, som er støbt i jernarmeret beton. Det synes jeg er en positiv sideeffekt af den diskussion, der har været her.

Fra regeringens side glæder vi os over debatten, der har været her i dag, og vi glæder os endnu mere til den debat, der følger i kølvandet på debatten her i dag i Folketingets partigrupper, i offentligheden. Videnskabsministeren og jeg vil drage omsorg for, at der bliver tilrettelagt en god ramme omkring den debat, ikke mindst ved videnskabsministerens konference, som afholdes af Teknologirådet i samarbejde med Det Ethiske Råd, og så vil vi jo under den ene eller den anden form, forudser jeg, få mulighed for at vende tilbage til denne debat allerede i indeværende samling.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg ved ikke, om man kan gensplejse bedre høreelse, for så ville jeg faktisk begynde at anbefale det efter at have hørt ministerens aldeles tåbelige gengivelse af, hvad jeg havde sagt.

Det, jeg sagde, var, at hvis vi begyndte at skulle bruge kvindeæg i behandlingen, så ville vi ikke kunne skaffe kvindeæg nok, og det var derfor, at vi kunne komme under pres for at få fat i kvindeæg. Så tager man cellerne ud og så-

dan noget, for ellers så risikerer vi også, at de får forkerte farver og sådan noget, og så siger jeg: Det er det pres, vi under ingen omstændigheder vil ind i. Jeg har aldrig villet have, at vi skulle tvangsbefrugte tusindvis af kvinder. Det har jeg ikke sagt, og det håber jeg altså også at ministeren nu sådan lige fik luftet igennem og kan huske.

Men det, som er interessant i ministerens svar nu her, er jo, at han går op og slår fast, hvad vi ikke kunne få ud af Venstres ordfører, og heller ikke helt af Dansk Folkepartis, nemlig at vi er – håber jeg så – fra nu af enige om, at den grænse, der i hvert fald skal respekteres, er, at man ikke befrugter æg med henblik på andet end at få børn.

Jeg vil bruge udtrykkelig den formulering, og jeg går ud fra, at ministeren er enig i den. Når man altså siger »frembringe liv«, så kan man jo godt lave sådan et behandlingsliv. Så jeg går ud fra, at ministeren er enig med mig i, at det betyder »med henblik på at få børn«. Det farlige er, at når man f.eks. bruger fertilitet, så kan det jo også betyde »at lave aborter til behandling«, ikke? Men jeg er meget glad for, at det med den formulering nu er slået fast.

Kl. 17.20

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Med hensyn til høreelse så synes jeg nu, at fru Margrete Auken hører meget dårligt. Jeg hørte f.eks., at fru Margrete Auken misforstod eller forsøgte at misbruge mit synspunkt om, at vi ikke vil sætte kryds alle vegne her i dag til at sige, at vi åbnede op for ting, som vi ikke åbner op for. Det er det ene.

Det andet er, at fru Margrete Auken også fuldstændig kaster sig ud i at fortolke, at vi siger, at stamcelleforskning måske kan føre til, at vi ikke mere behøver at transplantere hjerter, fordi vi kan reparere dem. Det får fru Margrete Auken straks til, at vi vil lave hjerter.

Det vil vi netop *ikke*. Vi tror netop, at det her åbner perspektiver for, at vi kan slippe for de dilemmaer, der jo i virkeligheden er i forbindelse med organtransplantationer.

Så jeg synes, at fru Margrete Auken skulle tage og høre lidt bedre efter.

(Kort bemærkning).

Birthe Skaarup (DF):

Det er til fru Margrete Auken: Altså jeg synes, at det fra Dansk Folkepartis side blev sagt klart

nok. Denne her debat i dag handler om at bruge de befrugtede æg i behandlingsøjemed og ikke andet. Jeg sagde tværtimod i indlægget, at jeg mener, at det er de tiloversblevne befrugtede æg, som vi bør tage stilling til, og ikke anskaffelse af embryoner, altså fosteranlæg, ved terapeutisk kloning eller kernetransplantation.

Her har jeg helt tydeligt sagt, at vi heller ikke vil være med til at lave nye organer, lever og hjerter osv., osv. Vi vil være med til at bruge disse fosteranlæg til at fremme en behandling. Og det kan være, som andre har været inde på, af Parkinsons syge, det kan være, således at man ikke behøver at transplantere hjerter, bugspytkirtel osv., osv. Det blev sagt helt klart.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg vil ikke gå videre i forhold til Venstres ordførere. Jeg håber nu, at vi er enige. Jeg må indrømme, at jeg ikke helt har kunnet høre før nu, at vi ikke laver befrugtede æg med henblik på andet end børn. Det er jo vigtigt at få slået fast. Og jeg vil lige få sagt til Dansk Folkeparti også: Det har jeg stadig ikke hørt Dansk Folkeparti sige. Det, jeg har hørt Dansk Folkeparti sige, er, at vi ikke laver terapeutisk kloning, at vi ikke gør de der ting dér. Det er der, så vidt jeg har kunnet høre, heller ikke andre, der rigtig har sagt i dag. Men vi laver ikke befrugtede æg, vi laver ikke disse stamceller bare for at få dem. Vi befrugter kun æg med henblik på at få børn, og så er der de tiloversblevne, som der heller ikke må laves flere af, end der ville skulle bruges til behandlingen dér.

Jeg vil godt spørge Dansk Folkeparti: Vil Dansk Folkeparti trække den grænse? Det hørte jeg helt klart at ministeren ville. Helt klart. Ministeren ville trække den grænse, at man ikke laver befrugtede æg med henblik på andet end børn. Vi laver dem ikke med henblik på forskning.

(Kort bemærkning).

Birthe Skaarup (DF):

I første omgang laver vi befrugtede æg til brug for et barnløst par, der netop ønsker et barn. Det er de tiloversblevne – jeg synes, det var blevet slået helt fast – som vi skal bruge i behandlingsøjemed.

Formanden:

Så er det ordføreren for forespørgerne, fru Tove Videbæk.

Tove Videbæk (KRF):

Jeg vil gerne sige tak for en meget spændende og livsvigtig debat.

Vi har været inde på nogle meget vanskelige, etiske spørgsmål her i dag. Vi har været inde på, om syge mennesker vejer tungere end fosteranlæg. Vi har været inde på, at vi skal være i front med behandlingen i Danmark, sådan at vi ikke kommer bagefter. Vi har været inde på, om forskning i embryonale stamceller er mere lovende end forskning i stamceller fra navlestrengsblod og stamceller fra voksne. Vi har været inde på, om et fosteranlæg skal beskyttes og have rettigheder. Vi har været inde på at fremme forskningen osv. og bruge tiloversblevne befrugtede æg osv., osv.

Kl. 17.25

Nogle af de her spørgsmål er vi enige om, og andre er vi bestemt uenige om. Men der er et område, hvor jeg i hvert fald kan høre, at vi er enige, helt enige, og det er, at der ikke er større etiske problemer vedrørende stamcelleforskning på voksne celler. Der har vi ikke de problemer, og derfor ønsker vi alle, at den forskning skal fremmes.

Den forskning mener vi også i Kristeligt Folkeparti er en forskning, som er meget lovende som middel i sygdomsbehandling. Og der er al mulig grund til at fremme den forskning, netop også fordi vi faktisk allerede er meget godt med og måske endda førende her i Danmark. Vi har internationalt anerkendte forskere, og jeg mener, at vi herfra i dag bør signalere meget klart og signalere meget klart til forskerne, at vi synes, at vi skal sætte turbo på forskningen på det her område.

Derimod er vi grundlæggende uenige på området vedrørende embryonale stamceller. I Kristeligt Folkeparti har vi taget stilling, og samlet i gruppen er vi helt enige. Vi har den klare holdning, at embryonale stamceller, altså fosteranlæg, er menneskeligt liv.

Hvis disse små fosteranlæg, hvad enten der er otte, 1.600, eller hvor mange celler der er, fik lov til at leve og udvikle sig og blive sat op i en livmoder – det, som jo var hensigten med dem – ville de ende med at blive til et lille barn med ti fingre og ti tæer og øjne, næse, mund og hår og det hele og suttereflekser. Det vil disse embryonale stamceller, disse fosteranlæg, blive til under de rette betingelser.

Det er de to måder, vi i dag er klar over, at vi kan frembringe stamceller på. Men faktisk stod der i avisen Dagen her i dag om en tredje måde,

som man nu regner med at kunne frembringe stamceller på. Det udvikler sig hele tiden. Der står om en amerikansk forsker, som hedder Dominko, som har lavet nogle meget lovende forsøg, der går ud på, hvordan man kan fremstille fine levende udviklende stamceller ud fra hudceller, så det venter vi os også meget af, det bliver spændende.

Men det, som vi i dag har diskuteret, er jo fosteranlæggene og menneskeligt liv, altså at embryoner, fosteranlæg, er menneskeligt liv. Og vi mener i Kristeligt Folkeparti helt klart, og der står vi samlet, vi behøver ikke at stilles frit, for vi mener det samme, vi mener, at menneskeligt liv skal respekteres, det er vores helt klare holdning.

Jeg vil gerne sige tak for en rigtig god debat, både til de partier, der var enige, og dem, der var uenige, og jeg vil egentlig også sige en fortsat god etisk debat, for det fortsætter jo heldigvis. Jeg håber selvfølgelig også, at Folketinget efter debatterne, efter konferencerne, efter høringerne så vil beslutte at vælge livet, at vælge, at vi i Danmark vil stå sammen om at vise respekt for livet.

Formanden:

Fru Margrete Auken, er det for en kort bemærkning? (*Ophold*). Nej, det er som ordfører i anden omgang. Jeg tror, det giver 3 minutter, hvis formanden er meget venlig.

Margrete Auken (SF):

Jeg skal nok gøre det kort, men det er kun, fordi det ikke er en replik til fru Tove Videbæk, at jeg formelt må gøre det sådan.

Jeg vil godt lige sige om det forslag til vedtagelse, som flertallet har fremsat, at jeg i morges anbefalede gruppen, at vi undlod at stemme, og det vedtog vi så. Men efter den debat, vi har haft, og efter de klare tilkendegivelser fra flertallet af dem, der står bag det, altså fra både Socialdemokratiet, fra De Konservative og, så vidt jeg kan høre, fra ministeren, synes jeg, det ville være meningsløst ikke at stemme for det, sådan som debatten er forløbet i dag.

Kl. 17.30

Derfor vil jeg nu sige her – det er jo ikke sikkert, jeg kommer igennem med det – at jeg vil anbefale gruppen, at vi i morgen tidlig stemmer for det her forslag til vedtagelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Første næstformand (Svend Auken):

Afstemning om de fremsatte forslag til vedtagelse vil først ske i forbindelse med vores møde i morgen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

11) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 27:

Forslag til folketingsbeslutning om en offensiv konkurrencestrategi, der udnytter open source-software og åbne standarder.

Af Anne Grete Holmsgaard (SF) og Aage Frandsen (SF).

(Fremsat 1/11 2002).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Videnskabsministeren (Helge Sander):

Det fremsatte beslutningsforslag opfordrer regeringen til at fastlægge en offensiv konkurrencestrategi, der udnytter open source-software og åbne standarder. Det anføres, at det potentielle økonomiske råderum, der opnås ved brug af open source, ikke realiseres af sig selv, og at der derfor er behov for velovervejede strategier.

Disse strategier skal sikre koordinerede beslutninger vedrørende it i staten, indførelsen af åbne standarder og økonomisk støtte til pilotprojekter.

Desuden anføres behovet for en politik for intellektuel ejendomsret, herunder sikring af fælles goder såsom retten til fri udvikling af programmer, funktioner og design.

Indledningsvis vil jeg sige, at jeg er meget enig i en lang række af de overvejelser, der ligger bag beslutningsforslaget. Der skal ikke herske tvivl om, at regeringen deler ønsket om et velfungerende og konkurrencepræget softwaremarked, og udbredelsen af åbne standarder og koordinerede beslutninger vedrørende it i staten synes at være vejen frem.

Regeringens mål er at sikre for det første, at de offentlige ydelser kan leveres sammenhængende og med brugeren i centrum, for det andet, at borgernes interesser sikres i relation til åbenhed og tilgængelighed, for det tredje, at barriererne for konkurrence på it-leverancer til det of-